ศาสนพิธีเบื้องต้น

โครงการส่งเสริม อนุรักษ์ สืบสานและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมล้านนา

ประจำปี ๒๕๖๔

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายโสภณ พรมจิตต์

ศาสนาพิธีเบื้องต้น
ผู้จัดพิมพ์ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ.๒๕๖๔
จำนวนพิมพ์ ๑๐๐ เล่ม
ที่ปรึกษา พระครูธีรสุตพจน์ ดร. เจ้าอาวาสวัดผาลาด (สกิทาคามี)
รศ.ดร.ชาตรี มณีโกศล อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผศ.พรพิมล วงศ์สุข รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ทรงคุณวุฒิ นายสุทธิภัทร์พงศ์ สมคำ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่
คณะทำงาน
ผศ.ดร.สุชานาฏ สิตานุรักษ์ ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
อาจารย์สิริพร คืนมาเมือง รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
ผศ.ดร. นิโลบล วิมลสิทธิชัย รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
ดร.ธรรศ ศรีรัตนบัลล์ รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
นางสาวดารารัตน์ ศิริลาภา หัวหน้าสำนักงานสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
นางสาวปนัดดา โตคำนุช ดร.ดิเรก อินจันทร์
นางสาววราภรณ์ โยธาราษฎร์ นายจักรภาณุ ไตรยสุทธิ์
นางกัลยาณี อินต๊ะราชา นางสาวศุภรักษ์ ฉัตรแก้ว
นายภวัต ณ สิงห์ทร นายวีรพิชญ์ หิมารัตน์
นายวรวิทย์ ผัดเป้า
รวบรวมและเรียบเรียง นายโสภณ พรมจิตต์ นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
พิสูจน์อักษร นางสาวปนัดดา โตคำนุช นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
ออกแบบปก นางสาวพนิดา แปงวงค์
พิมพ์ที่ .....

คำนิยม

ศาสนพิธี หมายถึง พิธีการทางศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวพุทธควรศึกษาเรียนรู้และถือปฏิบัติให้ถูกต้อง เพราะศาสนพิธีต่างๆ อยู่ในชีวิตประจำวันของทุกคน และเพื่อให้เข้าถึงสาระของพระพุทธศาสนา และ รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีมาแต่โบราณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นสถาบันการศึกษาเพื่อท้องถิ่น มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีพร้อมด้วยปัญญา คุณธรรม จริยธรรม ธำรงรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และประเทศชาติ จึงได้จัดพิมพ์ “หนังสือศาสนพิธีเบื้องต้น” เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่จะนำไปไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนและชีวิตประจำวัน ให้มีความพร้อมด้วยวิชาการ มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยและเป็นตัวอย่างที่ดีในสังคม สมดังคำขวัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
“คนดีสร้างชาติไทย ราชภัฏเชียงใหม่สร้างคนดี”

ข้าพเจ้าในนามมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ขอแสดงความชื่นชมยินดีที่สำนักศิลปะและวัฒนธรรม ได้จัดทำหนังสือศาสนพิธีขึ้น ขอขอบคุณผู้ท่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำเอกสารนี้สำเร็จไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

(รองศาสตราจารย์ดร.ชาตรี มณีโกศล)
รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คำนิยม

หนังสือ “ศาสนพิธีเบื้องต้น” ฉบับนี้เป็นหนังสือที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากได้รวบรวมหลักการศาสนพิธี แนวทาง ข้อเสนอแนะการปฏิบัติพิธีกรรมตามแบบแผนประเพณีโบราณอย่างเป็นรูปธรรม และความรู้เกี่ยวกับมารยาทในสังคมไทย ประกอบด้วยภาพประณีต สวยงาม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนพิธีที่ถูกต้อง ตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติศาสนพิธี ตลอดถึงการเผยแพร่ และรักษา สืบทอดการปฏิบัติศาสนพิธีที่ถูกต้องตามแบบแผนประเพณีโบราณให้ดำรงอยู่คู่สังคมไทย จึงเหมาะสำหรับหน่วยงาน ราชการ องค์กร ประชาชนผู้ที่สนใจทั่วไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และนักวิชาการด้านการศึกษา เพื่อใช้เป็นคู่มือและแนวทางปฏิบัติพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง ย่อมเพิ่มพูนศรัทธาปสาทะแก่ผู้ที่ได้พบเห็น อันเป็นเครื่องแสดงเกียรติยศของเจ้าภาพ และผู้เข้าร่วมพิธี ทั้งยังเป็นการรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของชาติไว้สืบไป

กระผมขอแสดงความชื่นชม สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่ได้จัดทำหนังสือ “ศาสนพิธีเบื้องต้น” ขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการดำเนินศาสนพิธี จนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน และนำไปปฏิบัติศาสนพิธีได้อย่างถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

(นายสุทธิภัทร์พงศ์ สมคำ)
ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ
สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่

คำนำ

สังคมไทยถือว่าศาสนามีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมาช้านาน จนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณี และยังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจในการประพฤติปฏิบัติตน ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาจิตใจของตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ให้มีความมั่นคงและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เกิดความสมานฉันท์ เราชาวพุทธนอกจากต้องเรียนรู้ศาสนพิธีแล้วจำเป็นต้องเรียนรู้มารยาททางสังคมของไทย ควบคู่กันไปด้วย เพราะจะทำให้การปฏิบัติศาสนพิธีมีความเรียบร้อยสวยงาม เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในการบำเพ็ญกุศลต่างๆ ของผู้ที่ได้ร่วมกิจกรรมในพิธีกรรมนั้น ๆ และย่อมนำมาซึ่งความสุขที่ได้ร่วมพิธี ฉะนั้นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ต้องช่วยกัน ส่งเสริม สนับสนุนให้เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ได้ศึกษาเรียนรู้ และในการศึกษาเรียนรู้นั้น จำเป็นต้องมีสื่อการเรียนการสอน ที่สามารถใช้ศึกษา อ้างอิง และใช้เป็นแนวทางในการฝึกปฏิบัติได้อย่างทั่วถึง

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีนโยบายในการส่งเสริม ทำนุบำรุงพุทธศาสนา และศิลปวัฒนธรรม มุ่งส่งเสริมบทบาทของสถาบันศาสนากับสถาบันการศึกษาตลอด ช่วยกันปลูกฝังค่านิยม จิตสำนึกที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา เพื่อนำหลักธรรมพุทธศาสนามาใช้ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนนำมาใช้ในการดำรงชีวิต เพื่อความสงบสุขในสังคม จึงได้จัดทำ หนังสือ “ศาสนพิธีเบื้องต้น” เล่มนี้ขึ้น เพื่อจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนราชการ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ได้ศึกษาหาความรู้และใช้เป็นแนวทาง ในการปฏิบัติงานศาสนพิธีที่ถูกต้องชัดเจนสืบไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.สุชานาฏ สิตานุรักษ์)
ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

คำปรารภ

การจัดทำหนังสือ “ศาสนพิธีเบื้องต้น” เล่มนี้เป็นการรวบรวมแนวทางหรือข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานในพิธีกรรม พิธีการ ทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นคู่มือสำหรับ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนผู้ที่สนใจ ไว้ศึกษา ดูประกอบการจัดงานและกิจกรรม ว่างานใดจะเตรียมตัวดำเนินการอย่างไร มีขั้นตอนวิธีการปฏิบัติอย่างไร ท่านสามารถศึกษาจากคู่มือเล่มนี้ได้เพื่อที่จะให้งานเหล่านั้นจะได้ดำเนินการไปด้วยความราบรื่น เรียบร้อย รวดเร็ว ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี สำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมายของงาน ไม่ขัดข้องหรือวุ่นวาย ซึ่งในรายละเอียดในหนังสือเล่มนี้อาจจะมีวิธีการ ขั้นตอนในส่วนของพิธีกรรม พิธีการ แตกต่างกันออกไปบ้างเล็กน้อยตามและแต่ละชุมชน ท้องถิ่นนั้นก็ถือว่าเป็นเรื่องปกติ

การจัดทำหนังสือเล่มนี้ต้องขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และสำนักศิลปะและวัฒนธรรมที่เห็นความสำคัญในโครงการดังกล่าว ขอบคุณข้อมูลและรูปภาพจากสื่อและหน่วยงานต่าง ๆ เช่น งานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดเชียงใหม่ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่ และอีกหลายหน่วยงานที่ไม่ได้กล่าวนาม ขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งที่หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจไม่มากก็น้อย

(นายโสภณ พรมจิตต์)
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

สารบัญ

	หน้า
๑. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนพิธี	
๑.๑ ประเภทของงานศาสนพิธี	๒
๑.๒ ประเภทของงานพระราชพิธี	๓
๑.๓ องค์ประกอบของพิธี	๕
๑.๔ ประโยชน์ของศาสนพิธี	๖
๑.๕ หลักการการจัดงานศาสนพิธี	๗
๑.๖ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศาสนพิธี	๘
๒. การปฏิบัติตนในศาสนพิธี	
๒.๑ การแสดงความเคารพ	๑๕
๒.๒ การรับสิ่งของ	๒๔
๒.๓ การยืนในโอกาสต่าง ๆ	๒๘
๒.๔ การเดินในโอกาสต่าง ๆ	๒๙
๓. การเตรียมการในศาสนพิธี	
๑. การเตรียมการระยะยาว	
๑.๑) การจัดเตรียมสถานที่	๓๒
๑.๒) การเตรียมอุปกรณ์	๓๓
๑.๓) การตั้งโต๊ะหมู่บูชา	๔๑
๑.๔) การเตรียมบุคลากร	๔๙
๑.๕) การเตรียมเวลา	๕๑
๑.๖) การเตรียมกำหนดการ	๕๒
๒. การเตรียมการระยะกลาง	
๒.๑) การปูลาดสถานที่	๕๔
๒.๒) การจัดดอกไม้	๕๕
๒.๓) การวงสายสิญจน์	๕๖
๒.๔) การตั้งบาตรน้ำพระพุทธมนต์	๕๗
๒.๕) การจัดเครื่องรับรองพระสงฆ์	๕๘
๒.๖) ภาชนะสำหรับกรวดน้ำ	๕๙

สารบัญ

หน้า

๓. การเตรียมการระยะสั้น

๓.๑) การตั้งพัดยศสมณศักดิ์และพัดรอง ๖๐

๓.๒) เชิงเทียนและเทียนชนวน ๖๑

๓.๓) การเดินสายโยงหรือภูษาโยง ๖๓

๓.๔) เครื่องไทยธรรม ไทยทาน สำหรับถวายพระสงฆ์ ๖๔

๔. การปฏิบัติงานศาสนพิธี

๑. การเชิญเทียนชนวน ๖๕

๒. การเชิญพัดรองถวายพระสงฆ์ ๖๗

๓. การอาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร และอาราธนาธรรม ๖๘

๔. การจัดเตรียมถวายภัตตาหารเพล ๖๙

๕. การเทียบจตุปัจจัยเครื่องไทยธรรม ไทยทาน ๗๑

๖. การประเคน ๗๒

๗. การเชิญที่กรวดน้ำ ๗๓

๘. การผูกด้ายมงคล ๗๔

๙. การประพรมน้ำพระพุทธมนต์ ๗๕

๑๐. การนิมนต์พระสงฆ์ ๗๖

๑๑. การใช้จำนวนพระสงฆ์ในงานต่าง ๆ ๗๙

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนพิธี

ศาสนพิธี คือ แบบอย่าง แบบแผน และเป็นสื่อในการทำความดีในพระพุทธศาสนา เป็นการทำกิจกรรมเพื่อเข้าถึงพระรัตนตรัย ดังนั้น ศาสนพิธีจึงมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าส่วนอื่นๆ

การจัดการศาสนพิธี คือ แนวทาง วิธีการ หรือข้อเสนอแนะในด้านพิธีกรรม พิธีการที่เกี่ยวกับศาสนา เพื่องานเหล่านั้นจะได้ดำเนินการไปด้วยความราบรื่น เรียบร้อย รวดเร็ว ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งในแต่ละชุมชน อาจจะแตกต่างกันออกไปบ้างตามท้องถิ่นนั้นๆ

เหตุเกิดศาสนพิธี จัดว่าเป็นสื่อกลางที่นำคนเข้าถึงสาระหรือแก่นพระศาสนา โดยการทำบุญให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนาตามลำดับ และที่สำคัญคือการปฏิบัติตามหลักการของพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ ๓ ประการ คือ

๑. ละเว้นความชั่วทั้งปวง ๒. ทำแต่ความดี ๓. ทำจิตใจให้ผ่องใส

การทำตามคำสอนในหลักการนี้เป็นการทำความดีที่เรียกว่า ทำบุญ เรียกว่า “บุญกิริยาวัตถุ” มี ๓ ประการ คือ

๑. ทาน การบริจาคสิ่งของตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

๒. ศีล การรักษากายวาจาให้สงบเรียบร้อย ไม่ล่วงบัญญัติที่ทรงห้าม

๓. ภาวนา การอบรมจิตใจให้ผ่องใสในการกุศล บุญกิริยาวัตถุนี้เป็นแนวทางให้พุทธบริษัทประพฤติตามหลักการที่กล่าวข้างต้นและเป็นเหตุให้เกิดศาสนพิธีต่าง ๆ ขึ้น โดยนิยม

ประเภทของงานศาสนพิธี

๑) กุศลพิธี คือ พิธีกรรมที่เนื่องด้วยการอบรมเพื่อความดีงามทางพระพุทธศาสนาเฉพาะตัวบุคคล ไม่ว่าจะเป็น การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การรักษาอุโบสถศีล ๘ เป็นต้น

๒) บุญพิธี คือ การทำบุญอันเป็นประเพณีในครอบครัว ในชุมชน สังคม เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของคน เช่น พิธีทำบุญงานมงคล พิธีทำบุญงานอวมงคล เป็นต้น

๓) ทานพิธี คือ พิธีถวายทานต่าง ๆ เช่น การใส่บาตร การถวายสังฆทาน การถวายกฐิน ผ้าป่า ผ้าอาบน้ำฝน เป็นต้น

๔) ปกิณกพิธี คือ พิธีเบ็ดเตล็ด เกี่ยวกับมารยาทและวิธีปฏิบัติศาสนพิธี เช่น วิธีตั้งโต๊ะหมู่บูชา จัดอาสนะสงฆ์ วิธีจุดธูปเทียน วิธีแสดงความเคารพ วิธีประเคนของพระสงฆ์ วิธีทอดผ้าบังสุกุล วิธีทำหนังสืออาราธนา วิธีอาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร อาราธนาธรรม วิธีกรวดน้ำ ฯลฯ

ประเภทของงานพระราชพิธี

๑. งานพระราชพิธี คือ งานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดไว้เป็นประจำตามราชประเพณี ซึ่งจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธี ดังกล่าว เช่น พระราชพิธีฉัตรมงคล พระราชพิธีจรดพระนังคัล-แรกนาขวัญ พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น

๒. งานพระราชกุศล คือ งานที่พระมหากษัตริย์ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล งานพระราชกุศลบางงานต่อเนื่องกับงานพระราชพิธี เช่น พระราชกุศลมาฆบูชา พระราชกุศลทักษิณานุประทานพระบรมอัฐิ สมเด็จพระบรมราชบุพการี พระราชกุศลทรงบาตร เป็นต้น

๓. งานรัฐพิธี คือ งานที่รัฐบาลหรือทางราชการจัดขึ้น โดยกราบทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นประธานประกอบพิธีหรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีผู้แทนพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธาน เช่น พระราชพิธีสงกรานต์ วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ เป็นต้น ส่วนพระราชพิธีที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนาจะกำหนดไว้เป็นวันข้างขึ้นข้างแรมและเดือน เช่น พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลมาฆบูชา พระราชพิธีทรงบำเพ็ญ พระราชกุศลวิสาขบูชา พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน เป็นต้น

๔. งานราษฎร์พิธี คือ งานทำบุญตามประเพณีนิยมที่ราษฎรจัดขึ้นเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและชุมชน หรือเป็นการทำบุญเพื่ออุทิศผลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งเป็นการจัดตามความศรัทธา ความเชื่อที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตามท้องถิ่น ชุมชนนั้น ๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีศพ พิธีอุปสมบท เป็นต้น

องค์ประกอบของพิธี

๑) พิธีกรรม คือ การกระทำที่เป็นวิธีการเพื่อให้ได้รับผลสำเร็จและนำไปสู่ผลที่ต้องการอันเป็นเครื่องน้อมนำศรัทธาที่จะพาเข้าสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของผู้ที่จัดกิจกรรมนั้น ๆ และสามารถน้อมนำให้ผู้ศรัทธาเข้าถึงธรรมที่สูงขึ้น

๒) พิธีการ คือ ขั้นตอนของพิธีที่กำหนดไว้ตามลำดับตั้งแต่เริ่มต้นพิธีจนจบพิธีเพื่อให้การจัดกิจกรรมในพิธีนั้น ๆ เป็นไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อย และสวยงาม

๓) พิธีกร คือ ผู้ดำเนินรายการประกอบพิธีกรรมนั้น ๆ ให้เป็นไปตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้โดยทำหน้าที่รับผิดชอบในด้านพิธีการ ประสาน ควบคุม และกำกับพิธีการต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามกำหนดการ ในกรณีที่เป็นพิธีกรทางศาสนา จะเรียกว่า “ศาสนพิธีกร”

ประโยชน์ของศาสนพิธี

๑. ทำให้เกิดความสงบสุข เกิดความเรียบร้อย ผู้ปฏิบัติเกิดความสุข และเกิดกุศล

๒. ทำให้มีรูปแบบวิธีการที่งดงาม สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย และเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีให้มีสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น

๓. เป็นวิธีการดึงคนเข้าสู่หลักธรรมทางพระศาสนา ชักนำให้พุทธศาสนิกชนเว้นจากการทำชั่ว ทำความดี มีจิตใจผ่องใส เป็นการปลูกฝังให้คนรุ่นใหม่ได้เข้าใจหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

๔. เป็นกระบวนการที่ทำให้คนในสังคมมีความรักสามัคคีปรารถนาดีต่อกัน

๕. สะท้อนความเจริญทางจิตใจของคนในสังคม เกิดความสุขใจ อิ่มเอมใจของผู้ประพฤติปฏิบัติ

๖. สามารถจรรโลงให้พระพุทธศาสนามีความเจริญยั่งยืนสืบไป

หลักการการจัดงานศาสนพิธี

การจัดงานหรือประกอบพิธีกรรมทุกครั้งควรคำนึงถึงหลักอย่างน้อย ๔ ป คือ ปฏิบัติ ประหยัด ประโยชน์ ประณีต

1. ปฏิบัติ ต้องถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม คือ ทำให้ถูกหลักเกณฑ์แห่งการทำบุญตามประเพณีท้องถิ่นนั้น ๆ ตัดพิธีกรรมส่วนเกินออก แต่ต้องไม่เสียแบบแผนที่ดีงาม มิใช่ว่าต้องทำตามอย่างที่เขาทำมาทั้งหมดเสมอไป

2. ประหยัด คือ ใช้จ่ายเฉพาะในสิ่งที่จำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย ตัดสิ่งที่ไม่เกิดบุญไม่เกิดกุศลออกเสีย ยิ่งสิ่งที่เป็นอบายมุขต่าง ๆ ด้วยแล้วไม่ควรจัดให้มีขึ้นในพิธีกรรม

3. ประโยชน์และคุ้มค่า คือ เวลาทำต้องดูฐานะความเป็นอยู่ ดูกำลังของตนก่อนว่าควรทำได้เพียงไรแค่ไหน และสิ่งที่ทำที่ลงไปนั้นต้องให้ได้ให้เป็นประโยชน์ต่อตัวเองและผู้อื่นให้ได้มากที่สุด

4. ประณีต เรียบร้อย และเหมาะสม คือ การจะจัดเตรียมสถานที่ สิ่งของต่างๆ ควรทำด้วยความเรียบร้อย เรียบง่าย สวยงาม และเหมาะสม ทำด้วยความตั้งใจโดยแท้จริง ไม่จำเป็นต้องทำใหญ่โต เว่อร์วังอลังการ สิ้นเปลือง ไม่จำเป็นต้องทำให้เท่าเขาหรือให้เหมือนเขาเสมอไป

บุคคลผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับศาสนาพิธี

การที่จะจัดงานหรือประกอบพิธีกรรม พิธีการทางศาสนา บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะทำให้งานนั้น ๆ ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง เหมาะสมตามขั้นตอนในพิธีกรรม พิธีการทางศาสนาของท้องถิ่นนั้น ๆ ประกอบไปด้วย ๑.พระสงฆ์ ๒.เจ้าภาพ ๓.ประธานในพิธี ๔.มัคคนายก ๕.พิธีกร ๖.ผู้ร่วมงาน ดังนั้น บุคคลเหล่านี้จะต้องรู้บทบาท หน้าที่ การวางตัว การเตรียมตัว ในการไปร่วมงานเพื่อเป็นเกียรติกับทางเจ้าภาพ ซึ่งคุณลักษณะที่เหมาะสมแต่ละบุคคลมีดังต่อไปนี้

คุณลักษณะของ “พระสงฆ์” ในพิธีกรรม พิธีการที่เหมาะสม

๑. นุ่งห่มเป็นปริมณฑล กิจภายในวัดนุ่งห่มรัดอก ภายนอกวัด นุ่งห่มคลุม หากเป็นงานราชพิธี นุ่งห่มผ้าสีราชนิยม

๒. ศึกษา สอบถามก่อนว่าเป็นงานมงคล อวมงคล เป็นของใคร ผู้ใดเป็นเจ้าภาพ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในเรื่องกาล เวลา สถานที่ บุคคล วัด ชุมชน และเลือกใช้พัดได้เหมาะสม

๓. เป็นผู้รู้จักเวลา โดยไปถึงสถานที่ประกอบพิธีก่อนกำหนดเวลา ประมาณ ๕-๑๕ นาที

๔. วางตนและสำรวม กาย วาจา ใจ ให้เหมาะสมตั้งแต่ต้นจนจบ

๕. แสดงความเอื้อเฟื้อ โดยการสนทนาปราศัยกับเจ้าภาพ ผู้ประสานงานพิธีกร มัคนายก(ปู่จารย์) ก่อนประกอบพิธีกรรม

๖. ให้เกียรติ แสดงความเคารพกับผู้เป็นประธานสงฆ์ และผู้มีพรรษาแก่กว่า และกล่าวถ้อยคำสนทนากับพระสงฆ์ผู้นั่งใกล้ และเจ้าภาพ หรือผู้ร่วมพิธี อย่างสั้น ๆ เหมาะสม หากรูปอื่นมีความจำเป็นที่จะมีเรื่องพูด ควรขออนุญาตและขอโอกาสประธานสงฆ์เสียก่อน

๗. ละเว้นในการนำเอาเรื่องภายในวัด หรือเรื่องฉาวโฉ่มาพูด มาวิพากษ์วิจารณ์

๘. ตั้งใจประกอบพิธีกรรม สวดมนต์ เทศน์ และกล่าวอนุโมทนา อย่างมีสติตั้งใจ

คุณลักษณะของ “เจ้าภาพ” ในพิธีกรรม พิธีการที่เหมาะสม

เจ้าภาพ คือ บุคคลที่เป็นเจ้าของงาน ถือเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด ซึ่งต้องมีการวางแผนและเป้าหมายของงานนั้น ๆ ซึ่งเจ้าภาพควรเตรียมตัว ดังต่อไปนี้

๑. จัดเตรียมปัจจัย งบประมาณให้พร้อม

๒. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพิธีการ ลำดับขั้นตอนเกี่ยวกับพิธีการนั้นๆ

๓. กำหนดวันเวลา สถานที่ รูปแบบของงานให้ชัดเจน

๔. ประสานติดต่อกับบุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะมาช่วยในการเตรียมการในแต่ละด้าน

๕. ควรประมาณจำนวนผู้ที่รับเชิญมาร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานที่

๖. กำหนดสถานที่นั่ง สำหรับพระสงฆ์ ประธาน และผู้ร่วมงาน กำหนดให้ชัดเจนว่า ใครนั่งตรงไหน อย่างไร

๗. จัดเตรียมของที่ระลึก ของถวาย และสังฆทาน ให้เรียบร้อย

๘. จัดเตรียมบุคคลผู้ทำหน้าที่ในฝ่ายนั้นให้ชัดเจน เช่น ฝ่ายพิธีกร ฝ่ายสถานที่ ฝ่ายต้อนรับ ฝ่ายสวัสดิการ (น้ำ อาหาร) เป็นต้น

๙. แต่งกายให้สุภาพ เรียบร้อยตามวัฒนธรรมไทยและสถานที่

๑๐. กล่าวสนทนา กับพระสงฆ์ ประธาน และผู้ที่มาร่วมงาน

คุณลักษณะของ “ประธานพิธี” ในพิธีกรรม พิธีการที่เหมาะสม

ประธานพิธี คือ บุคคลที่เจ้าภาพเชิญมาเป็นเกียรติแก่งานพิธีเพื่อทำหน้าที่เป็นประธานในพิธีซึ่งมีทั้งแบบเป็นทางการ คือ มีการเชิญโดยแจ้งให้ผู้ที่เป็นประธานทราบล่วงหน้า และแบบไม่เป็นทางการ ผู้เป็นประธานควรมีการเตรียมตัวเพื่อให้เหมาะสมกับงานนั้น ๆ ดังนี้

๑. ศึกษาหาความรู้ วิธีการ ขั้นตอน เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนาพิธีในท้องถิ่นนั้นๆ

๒. จัดเตรียม ซอง หรือสิ่งของสำหรับมอบให้เจ้าภาพตามลักษณะของงาน

๓. แต่งกายให้สุภาพ เรียบร้อยตามวัฒนธรรมไทยและสถานที่

๔. ควรไปก่อนเวลาที่ได้รับเชิญประมาณ ๕-๑๐ นาที

๕. เมื่อไปถึงงานควรพบและกล่าวสนทนา กับทางเจ้าภาพก่อนตามลักษณะของงาน

๖. ควรมีผู้ติดตามไปด้วยเพื่อประสาน และอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ

คุณลักษณะของ “มัคนายก” ในพิธีกรรม พิธีการที่เหมาะสม

มัคนายก หรือที่เราเรียกว่า ปู่จารย์ คือ ผู้นำในการนำประกอบพิธีกรรม พิธีการ

๑. แต่งตัวให้เรียบร้อย เหมาะสม ทั้งตัวชุด และสี

๒. เป็นสะพานบุญเชื่อมต่อระหว่างชาวบ้าน ชุมชน สถานศึกษา กับวัด

๓. เป็นผู้มีศีลธรรมอันดีงาม เป็นผู้แทนฝ่ายธรรมะ โดยใช้หลักธรรมาภิบาล บรรเทาเสียซึ่งความโลภ ความโกรธ ความหลง

๔. เป็นผู้มีมารยาทดีงาม อ่อนน้อมถ่อมตน เคารพยำเกรงในพระรัตนตรัย ในพระภิกษุ-สามเณร รู้จักการวางตน วางตัวที่เหมาะสม

๕. ปรึกษากับประธานสงฆ์ เจ้าภาพ พิธีกร ผู้ประสานหลัก ก่อนประกอบพิธี เพื่อกำหนดแนวทางในการประกอบพิธีกรรมงานนั้น ๆ

๖. หมั่นศึกษาให้มีความรอบรู้ในระเบียบ แบบแผน ประเพณีวัฒนธรรม ทั้งแบบโบราณ และปัจจุบัน เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมตามยุคสมัย

๗. เป็นผู้รู้จักเวลา และสถานที่ เช่น เวลา คือ กำหนดการแบบสั้น ปานกลาง แบบยาว และสถานที่ คือ เป็นงานแบบราชการ แบบพื้นบ้าน แบบทั่วไป เป็นต้น

๘. กล่าวคำอาราธนา เวนตาน คำถวายต่าง ๆ ด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล ชวนฟัง ชัดถ้อยชัดคำ อย่าช้าเกินไป หรืออย่าเร็วเกินไป

๙. ตั้งใจและสำรวมกาย วาจา ใจ ตั้งแต่เริ่มต้น จนจบงาน

คุณลักษณะของ “พิธีกร” ในพิธีกรรม พิธีการที่เหมาะสม

พิธีกร หรือ ศาสนพิธีกร คือ ผู้ดำเนินรายการประกอบพิธีกรรมนั้น ๆ ให้เป็นไปตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้โดยทำหน้าที่รับผิดชอบในด้านพิธีการ ประสาน ควบคุม และกำกับพิธีการต่าง ๆ ให้เป็นไป ด้วยความเรียบร้อยตามกำหนดการ และถูกต้องตามโบราณประเพณีที่ได้มีการสืบทอดกันมา

๑) มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติศาสนพิธีอย่างกว้างขวาง ละเอียดลึกซึ้ง

๒) มีความสามารถในการปฏิบัติงาน ไม่เคอะเขิน มีไหวพริบ ปฏิภาณ ตัดสินใจ และแก้ไขข้อขัดข้องได้รวดเร็วและเรียบร้อย

๓) มีความแม่นยำ รอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วนในเรื่องอุปกรณ์ และลำดับพิธี

๔) มีกิริยา วาจา และมารยาทสุภาพเรียบร้อย

๕) แต่งกายถูกต้องและปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามกาลเทศะ

๖) สามารถประสานงาน ควบคุม กำกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดี

คุณลักษณะของ “ผู้ร่วมงาน” ในพิธีกรรม พิธีการที่เหมาะสม

ผู้ร่วมงาน คือ ผู้ที่เจ้าภาพเชิญมาร่วมเป็นเกียรติแก่พิธี ดำเนินกิจกรรมในพิธีร่วมกัน เช่น ร่วมฟังพระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนา เจริญพระพุทธมนต์ เป็นต้น ผู้ที่มาร่วมงานควรเตรียมตัว วางตัวให้เหมาะสมกับประเภทกับงานนั้น ๆ ถือเป็นการให้เกียรติกับทางเจ้าภาพ ดังต่อไปนี้

๑. จัดเตรียม ซอง หรือสิ่งของสำหรับมอบให้เจ้าภาพตามลักษณะของงาน (หากเป็นงานที่มีการ์ดเชิญควรตอบรับหรือปฏิเสธคำเชิญก่อน)
๒. แต่งกายให้สุภาพ เรียบร้อยตามวัฒนธรรมไทยและสถานที่
๓. ควรไปก่อนเวลาที่ได้รับเชิญ
๔. เมื่อไปถึงงานควรพบและกล่าวสนทนา พร้อมมอบซองหรือสิ่งของกับทางเจ้าภาพก่อนตามลักษณะของงาน
๕. นั่งตามคำเชิญของเจ้าภาพตามที่จัดให้นั่ง
๖. ไม่พูดคุยเสียงดังในขณะที่กำลังประกอบพิธี และร่วมพิธีทางศาสนา ตั้งแต่ต้นจนจบ
๗. ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่อันเป็นการรบกวนผู้นั่งใกล้เคียง
๘. ร่วมรับประทานอาหารตามคำเชิญของเจ้าภาพ
๙. เมื่อจะกลับควรลาเจ้าภาพ

๒ การปฏิบัติตนในศาสนพิธี

การปฏิบัติตนในศาสนพิธี ถือเป็นมารยาทในศาสนพิธี เป็นการแสดงกิริยาท่าทาง วาจาที่สุภาพเรียบร้อย ในการร่วมประกอบพิธีกรรม พิธีการต่าง ๆ ทางศาสนา ที่ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน และเหมาะสมตามกาลเทศะ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความเคารพ โดยการไหว้ การกราบ การคำนับ การเชิญเทียนชนวนและการจุดธูปเทียน การรับ-ส่งสิ่งของ การประเคน การนิมนต์ หรือการรับและส่งพระสงฆ์ รวมไปถึงการต้อนรับแขกต่าง ๆ เป็นต้น

การแสดงความเคารพ

การแสดงความเคารพ ถือเป็นมารยาทไทยที่แสดงถึงความนอบน้อม ความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธ์ และแสดงถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนของเด็กที่มีต่อผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มีความอาวุโสกว่า ซึ่งมีอยู่ ๔ ประเภท ดังต่อไปนี้

๑. การไหว้ การไหว้มีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ การประนมมือ และการไหว้

การประนมมือ (อัญชลี) เป็นการแสดงความเคารพ โดยการประนมมือเล็กน้อยให้ปลายนิ้วมือทั้งสองข้างชิดกัน ฝ่ามือ ทั้งสองประกบเสมอกันแนบระหว่างอก ปลายนิ้วเฉียงขึ้นพอประมาณ แขนแนบลำตัว ไม่กางศอก ทั้งชายและหญิงปฏิบัติเหมือนกัน เช่นกรณี เวลาพระสงฆ์เดินผ่าน เป็นต้น

การไหว้ (วันทา) เป็นการแสดงความเคารพโดยการประนมมือ แล้วยกมือทั้งสองขึ้น จรดใบหน้า ซึ่งแบ่งได้เป็น ๓ ระดับ ตามระดับ

ระดับที่ ๑ การไหว้พระ ได้แก่ การไหว้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รวมทั้งปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ใช้ในกรณีที่ไม่สามารถกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ได้ ให้ประนมมือแล้วยกขึ้น พร้อมกับค้อมศีรษะ “ให้หัวแม่มือจรดระหว่างคิ้ว” ปลายนิ้วแนบหน้าผาก

ระดับที่ ๒ การไหว้ผู้มีพระคุณและผู้ที่มีอายุมาก ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ครูอาจารย์ และผู้ที่เราเคารพนับถือ ให้ประนมมือแล้วยกขึ้น พร้อมกับค้อมศีรษะลง “ให้หัวแม่มือจรดปลายจมูก” ปลายนิ้วชี้แนบหว่างคิ้ว

ระดับที่ ๓ การไหว้บุคคลทั่ว ๆ ไป ที่เคารพนับถือหรือผู้ที่มีอายุมากกว่าเล็กน้อย ให้ประนมมือแล้วยกขึ้นพร้อมกับค้อมศีรษะลง “ให้หัวแม่มือจรดปลายคาง” ปลายนิ้วชี้แนบปลายจมูก หากจะใช้แสดงความเคารพผู้ที่มีอายุเท่ากันหรือเพื่อนกัน ให้ยืนตรงไหว้ และไม่ต้องค้อมศีรษะ

๒. การกราบ (อภิวาท) เป็นการแสดงความเคารพอย่างสูง ประกอบไปด้วยการกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ เป็นการใช้อวัยวะทั้ง ๕ คือ หน้าผาก มือและข้อศอกทั้ง ๒ เข่าทั้ง ๒ สัมผัสกับพื้น การกราบมี ๓ ลักษณะ คือ ท่าเตรียม (ชาย) นั่งคุกเข่าตัวตรงปลายเท้าตั้ง ปลายเท้าและส้นเท้าชิดกัน นั่งบนส้นเท้า เข่าทั้งสองห่างพอประมาณ มือทั้งสองวางคว่ำเหนือเข่าทั้งสองข้าง นิ้วชิดกัน เรียก “ท่าเทพบุตร” (หญิง) นั่งคุกเข่าตัวตรงปลายเท้าราบ เข่าถึงปลายเท้าชิดกัน นั่งบนส้นเท้า มือทั้งสองว่างคว่ำเหนือเข่าทั้งสองข้าง นิ้วชิดกัน เรียก **“ท่าเทพธิดา” ท่ากราบ**

จังหวะที่ ๑ (อัญชลี) ยกมือขึ้นในท่าประนมมือ

จังหวะที่ ๒ (วันทา) ยกมือขึ้นไหว้ตามระดับที่ ๑ การไหว้พระ

จังหวะที่ ๓ (อภิวาท) ทอดมือทั้งสองลงพร้อม ๆ กัน ให้มือและแขนทั้งสองข้าง ราบกับพื้น คว่ำมือห่างกันเล็กน้อย พอให้หน้าผากจรดพื้นระหว่างมือทั้งสอง (ชาย ศอกทั้งสองข้าง ต่อจากเข่าราบไปกับพื้น หลังไม่โก่ง หญิงศอกทั้งสองข้างคร่อมเข่าเล็กน้อยราบไปกับพื้น หลังไม่โก่ง)

การกราบผู้ใหญ่ เป็นการกราบผู้มีพระคุณ และผู้ที่มีอายุมากกว่า ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ครูอาจารย์ และผู้ที่เราเคารพ ลักษณะการปฏิบัติของชายและหญิงเหมือนกัน คือ นั่งพับเพียบทอดมือทั้งสองข้างลงพร้อมกัน ให้แขนทั้งสองคล่อมเข่าที่อยู่ด้านล่างเพียงเข่าเดียว มือประนมตั้งกับพื้น ค้อมตัวลงให้หน้าผากแตะส่วนบนของมือกราบเพียงครั้งเดียว และไม่แบมือ

๓. การคำนับ เป็นการแสดงความเคารพแบบสากล ในกรณีที่ไม่ไหว้ หรือกราบ ให้ยืนตัวตรงส้นเท้าชิดกัน ผู้ชายปลายเท้าห่างกันเล็กน้อย ผู้หญิงส้นเท้าและปลายเท้าชิดกันมือทั้งสองข้างแนบลำตัว ปลายนิ้วกลางแตะตะเข็บ กางเกงหรือกระโปรง นิ้วชิดกันไม่กางนิ้วออกค้อมช่วงไหล่และศีรษะลงเล็กน้อย แล้วเงยหน้าขึ้นในท่าตรง

๔. การถวายความเคารพพระมหากษัตริย์

การถวายบังคม การถวายบังคมถือเป็นการถวายความเคารพรูปแบบหนึ่งตามโบราณราชประเพณี ซึ่งผู้ที่จะถวายบังคมทั้งชายและหญิง ต้องนั่งคุกเข่าปลายเท้าตั้ง หลังตรงมือทั้งสองข้างวางคว่ำเหนือเข่าทั้งสอง การถวายบังคมจะแบ่งจังหวะออกเป็น ๓ จังหวัด ดังนี้

จังหวะที่ ๑ ยกมือขึ้นประนมมือระหว่างอก ปลายนิ้วตั้งตรงไม่งอ แขนแนบลำตัวไม่กางศอก

จังหวะที่ ๒ ทอดมือที่ประนมลง พร้อมค้อมตัวลงเล็กน้อย สายตามองไปที่หัวแม่มือ พร้อมแล้ววาดมือขึ้นพร้อมเอนตัวไปข้างหลัง ให้ปลายนิ้วโป้งและนิ้วชี้จรดหน้าผาก เงยหน้าเล็กน้อย

จังหวะที่ ๓ วาดมือที่ประนมลง พร้อมค้อมตัวและใบหน้ากลับลงมาอยู่ในจังหวะที่ ๑ ทำจนจบ ๓ ครั้ง และลดมือลง

การหมอบกราบ เป็นการถวายความเคารพ ตั้งแต่พระบรมวงศานุวงศ์ขึ้นไปจนถึงพระมหากษัตริย์ซึ่งจะใช้ในโอกาสที่มีการเข้าเฝ้า หรือการถวายงานซึ่งอยู่ในระยะใกล้ โดยมีวิธีปฏิบัติคือ นั่งพับเพียบ เก็บปลายเท้าแล้วจึงหมอบลงให้ศอกทั้งสองข้างคล่อมเข่าข้างใดข้างหนึ่ง ประสานมือ เมื่อจะกราบให้ประนมมือก้มศีรษะลง หน้าผากแตะส่วนบนของมือ เมื่อกราบแล้วให้นั่งในท่าหมอบเฝ้าอีกครั้งหนึ่ง และจึงนั่งในท่าพับเพียบตามเดิม

การถวายคำนับ ใช้กับพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์กรณีที่ผู้ชายและผู้หญิงอยู่ในชุดข้าราชการ วิธีปฏิบัติคือ ให้ยืนตัวตรงส้นเท้าชิดกัน ผู้ชายปลายเท้าห่างกันเล็กน้อยผู้หญิงส้นเท้าและปลายเท้าชิดกัน มือทั้งสองข้างแนบลำตัว นิ้วชิดกัน ค้อมช่วงไหล่และศีรษะลงต่ำพอสมควร แล้วเงยหน้าขึ้น ในท่าตรงกรณีที่ผู้หญิงอยู่ในชุดผ้าไทย หรือสากลนิยม วิธีปฏิบัติให้ยืนตรง วาดเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปข้างหลังเล็กน้อยตามถนัด พร้อมย่อตัวลงขณะที่วาดเท้า ให้ยกมือทั้งสองข้างขึ้นวางประสานกันบนหน้าขา ค้อมตัวเล็กน้อย และทอดสายตาลง เสร็จแล้วยืนตรง

๕. การแสดงความเคารพทั่วไป

การแสดงความเคารพศพ เมื่อไปถึงบริเวณพิธีผู้เข้าร่วมพิธีต้องกราบพระพุทธรูปก่อนเสมอ แล้วจึงทำความเคารพศพ สำหรับผู้ที่ได้รับเกียรติให้เป็นประธานในพิธีนั้น เมื่อเริ่มพิธีการให้ทำการจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยก่อน แล้วจึงจุดธูปเทียนบูชาศพกรณีที่เป็นศพพระ เมื่อจุดธูปเทียน (เครื่องทองน้อย หรือ จุดธูป ๓ ดอก) ให้กราบเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง

กรณีที่เป็นศพบุคคลทั่วไป เมื่อจุดธูปเทียน (เครื่องทองน้อย หรือ จุดธูป ๑ ดอก)ให้กราบ ๑ ครั้ง ไม่แบมือ หากผู้เสียชีวิตมีอายุใกล้เคียงกับผู้เป็นประธานในพิธีให้ไหว้ในระดับที่ ๓ เสร็จแล้วจึงกลับไปนั่งในที่ที่ได้จัดเตรียมไว้

การรับสิ่งของ

๑. การรับสิ่งของจากพระสงฆ์ วิธีการปฏิบัติผู้ชาย ให้ยื่นสองมือรับทั้งสิ่งของ เบาและหนัก แล้วถอยกลับ ผู้หญิง พระสงฆ์จะวางสิ่งของไว้ตรงหน้า อาจจะวางไว้บนพาน ให้เอื้อมมือขวาไปหยิบ หากเป็นของหนักให้ใช้สองมือยกของออกจากพาน แล้วถอยออก จึงกราบ หรือไหว้ตามความเหมาะสม

๒. การรับ-ส่งสิ่งของ ขณะผู้ใหญ่ยืน ให้ถือสิ่งของเดินเข้าไปห่างจากผู้ใหญ่พอประมาณ ยืนตรง และก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า (ชาย) ค้อมตัวเล็กน้อย (หญิง) ย่อตัวลงเล็กน้อย ส่ง-รับ สิ่งของแล้วถอยเท้าขวากลับ แสดงความเคารพไหว้ ๑ ครั้งแล้วถอยพอประมาณ จึงหันหลังกลับ

๓. การรับ-ส่งสิ่งของ ขณะผู้ใหญ่นั่งเก้าอี้ ให้ถือสิ่งของเดินเข้าไปห่างพอประมาณ ยืนตรง ก้าวเท้าขวา ลงเข่าซ้าย รับ-ส่งสิ่งของ เสร็จแล้วให้ยืนตรงไหว้ ๑ ครั้ง ถอยหลังพอประมาณ จึงหันหลังกลับ (กรณีที่ใช้พาน ทำในลักษณะเดียวกัน แต่เปลี่ยนจากการยกมือไหว้ เป็นค้อมศีรษะเพียง เล็กน้อย)

๔. การรับ-ส่งสิ่งของ ขณะผู้ใหญ่นั่งกับพื้น ชายและหญิงจะปฏิบัติเหมือนกัน คือ เดินเข่า เข้าไปหาห่าง พอประมาณ นั่งพับเพียบขาขวาทับขาซ้าย กราบผู้ใหญ่ ๑ ครั้ง โน้มตัวลงเล็กน้อย รับ-ส่งสิ่งของให้ผู้ใหญ่ ถ้าผู้ใหญ่สนทนาด้วยให้นั่งในลักษณะสำรวม เมื่อจะลากลับ ให้กราบ ๑ ครั้ง ถอยโดยวิธีการเดินเข่า เมื่อห่างพอประมาณให้ลุกขึ้นยืน จึงหันหลังกลับ (กรณีที่ผู้ใหญ่อายุไม่มากนัก ให้เปลี่ยนจากการกราบ เป็นการไหว้ตามระดับ) (กรณีการส่งสิ่งของ ให้วางสิ่งของเยื้องเข่าขวาเล็กน้อย ก่อนกราบผู้ใหญ่)

การยืนในโอกาสต่างๆ

๑. การยืนรับคำสั่งของผู้บังคับบัญชา วิธีปฏิบัติให้ยืนหลังตรง หน้าตรง ปล่อยมือ ข้างลำตัว และตั้งใจรับฟังคำสั่ง

๒. การยืนให้เกียรติผู้ใหญ่ เมื่อผู้ใหญ่เดินผ่านมาให้ยืนตรงแสดงความเคารพ หากผู้ใหญ่เข้ามาสนทนาด้วย ให้ประสานมืออยู่ต่ำกว่าระดับเอว และก้มตัวเล็กน้อย

๓. การยืนคุยกับเพื่อน การยืนพักผ่อน และการยืนดูมหรสพ ให้อยู่ในอาการสุภาพ ไม่ก่อความรำคาญให้กับผู้อื่น และไม่ควรยืนพูดข้ามศีรษะของผู้อื่น

๔. การยืนตามลำดับ เช่น การต่อคิวขึ้นรถโดยสาร การขึ้นเผาศพ การรดน้ำอวยพรคู่บ่าวสาว ให้ยืนเรียงคิวเป็นระเบียบ ตามลำดับมาก่อน-หลัง

๕. การยืนปฏิบัติหน้าที่ ให้ยืนสุภาพ ไม่ยืนกอดอก ล้วงกระเป๋า และเอามือไขว้หลัง

การเดินในโอกาสต่าง ๆ

๑. การเดินเวียนเทียน หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ให้เดินเวียนขวา (ประทักษิณ) ๓ รอบ เดินประนมมือโดยมีดอกไม้ธูปเทียน และควรระวังอย่าให้ธูปเทียนที่จุดไฟไปถูกผู้อื่น ในขณะเดินควรตั้งจิตให้เป็นสมาธิระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย

๒. การเดินตามศพเวียนเมรุ ให้เดินเวียนจากขวาไปซ้าย ๓ รอบ โดยให้เมรุอยู่ทางซ้ายของผู้เดิน เดินในลักษณะสำรวม ไม่พูดคุยกัน

๓. การเดินขึ้นและลงเมรุในพิธีฌาปนกิจศพ ให้เดินตามลำดับอย่างสุภาพและเป็นระเบียบ อยู่ในลักษณะอาการสำรวม

๔. การเดินเข้าและออกระหว่างการประชุม ผู้ที่มีความจำเป็นต้องเดินเข้า-ออก ในระหว่างที่มีการประชุม ให้แสดงความเคารพโดยการคำนับประธานในที่ประชุมทุกครั้ง เมื่อออกจากที่นั่ง และกลับมานั่งที่เดิม

๕. การเดินผ่านผู้ใหญ่

๑) ขณะผู้ใหญ่ยืน ให้เดินผ่านระยะห่างพอสมควร ในลักษณะสำรวม ไม่เดินแกว่งแขน ปล่อยมือไว้ข้างลำตัว แล้วค้อมตัวลงเล็กน้อย เมื่อใกล้ถึงผู้ใหญ่

๒) ขณะผู้ใหญ่นั่งเก้าอี้ ให้เดินผ่านระยะห่างพอสมควร ในลักษณะสำรวม ไม่เดินแกว่งแขน ปล่อยมือไว้ข้างลำตัว แล้วค้อมพร้อมกับย่อเข่าตัวลงเล็กน้อยเมื่อใกล้ถึงผู้ใหญ่

๓) ขณะผู้ใหญ่นั่งหรือนอนกับพื้น ให้เดินผ่านระยะห่างพอสมควรในลักษณะสำรวม เมื่อใกล้ถึงผู้ใหญ่ ให้เดินเข่า ค้อมตัวเล็กน้อย มือแนบข้างลำตัว เมื่อผ่านไปแล้วจึงลุกขึ้นยืน

๖. การเดินนำหรือเดินตามผู้ใหญ่

๑) การเดินนำ เช่น การเดินนำการบรรยาย ให้เดินระยะห่างพอสมควรในลักษณะสำรวม ผู้เดินนำจะอยู่ทางซ้ายมือของผู้ใหญ่

๒) การเดินตาม ให้เดินระยะห่างพอสมควรในลักษณะสำรวม ให้เดินเยื้องไป ทางซ้ายมือของผู้ใหญ่

๗. การเดินเชิญผ้าบังสุกุล

๑) ผู้เชิญผ้าบังสุกุล ให้นำผ้าบังสุกุลวางบนพาน ไปรอที่เชิงบันไดหน้าเมรุ เมื่อผู้ทอดผ้าบังสุกุลมาถึง ให้คำนับ แล้วจึงเดินตามทางซ้ายมือของผู้ทอดผ้าบังสุกุล ขึ้นไปที่ตั้งศพ ทำความเคารพ ส่งผ้าบังสุกุลให้กับผู้ทอดผ้าทำความเคารพ แล้วถอยหลังยืนรอเมื่อพระสงฆ์พิจารณา เสร็จแล้ว ผู้เชิญผ้าบังสุกุลถือพานเดินตามผู้ทอดผ้าบังสุกุล ถึงเชิงบันไดทำความเคารพ ผู้ทอดผ้าอีก ๑ ครั้ง

๒) ผู้ทอดผ้าบังสุกุล เมื่อศาสนพิธีกรประกาศเชิญผู้ทอดผ้าบังสุกุลเดินขึ้นเมรุ ไปยังที่ตั้งศพทำความเคารพ ๑ ครั้ง (หากเป็นศพพระสงฆ์ให้ทำความเคารพโดยการไหว้ระดับที่ ๑) รับผ้าบังสุกุลจากผู้เชิญผ้าบังสุกุล วางบนผ้าโยงหรือสายโยงแล้วถอยหลังเยื้องทางซ้าย เพื่อรอพระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล ขณะยืนรอให้ประนมมือ เมื่อพระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุลเสร็จ เดินลงจากเมรุกลับไปนั่งที่เดิม

๓

การเตรียมการในศาสนพิธี

การเตรียมการ คือ การวางแผนที่จะทำงาน เมื่อคิดจะทำงานในทางพิธีกรรม พิธีการทางศาสนา เจ้าภาพ หน่วยงานต้องจัดเตรียมงบประมาณให้พร้อม แล้วปรึกษาผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในด้านศาสนพิธี เบื้องต้นก่อน กำหนดวัน เวลา และสถานที่ หลังจากนั้นต้องมีการวางแผน จัดเตรียม และมอบหมายงานให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานให้ชัดเจนว่า ใครจะต้องทำอะไร ที่ไหน อย่างไร สิ่งใดทำก่อน สิ่งใดทำทีหลัง โดยการเตรียมการนี้แบ่งเป็น ๓ ระยะ คือ

๑. ระยะยาว เช่น สถานที่ อุปกรณ์ บุคลากร ระยะเวลา กำหนดการ เป็นต้น

๒. ระยะกลาง เช่น โยงด้ายสายสิญจน์ จัดดอกไม้ จัดปูลาดอาสนะ อัญเชิญพระพุทธรูป เป็นต้น

๓. ระยะสั้น เช่น ใส่น้ำและขมิ้นส้มป่อย ตั้งเทียน ทาเทียนชนวน เทียบสังฆทาน ผ้าไตรจีวร เป็นต้น

เมื่อมีการปรึกษาหารือและมีข้อตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในการจัดพิธีกรรม พิธีการเนื่องในโอกาสต่าง ๆ นั้น ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ ในการเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมจะต้องมีการเตรียมการดังนี้

๑) การจัดเตรียมสถานที่ คือ สถานที่ที่จะใช้จัดงาน
๒) การจัดเตรียมอุปกรณ์ คือ อุปกรณ์ที่จะต้องใช้งาน
๓) การจัดเตรียมบุคลากร คือ บุคคลสำคัญในงาน ผู้ที่ได้รับมอบหมายด้านต่าง ๆ
๔) การเตรียมเวลา คือ ระยะเวลาในการจัดงาน
๕) การจัดเตรียมกำหนดการ คือ รายละเอียดและขั้นตอนของงาน

การเตรียมการระยะยาว

๑) การจัดเตรียมสถานที่

กิจกรรมแรกที่ผู้จัดงานจะต้องดำเนินการ คือ การจัดเตรียมสถานที่ ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของสถานที่ เช่น งานที่จะจัดเป็นงานพิธีใด งานมงคล หรืองานอวมงคล สถานที่นั้นมีความเหมาะสมกับพิธีหรือไม่เพียงใด ซึ่งจะได้มีการวางแผนในการจัดงาน และปฏิบัติได้เหมาะสมกับสถานที่ โดยมีหลักการพิจารณาดังนี้

* **กว้างขวาง** เพียงพอกับการรองรับผู้ร่วมพิธี
* **สะอาด** ไม่มีสิ่งรบกวน ไม่สกปรกหรือมีกลิ่นเหม็น อากาศถ่ายเทได้ดี
* **สะดวก** ปลอดภัย ทางเข้า-ออก ที่จอดรถ ห้องน้ำ
* **เหมาะสม** เหมาะสมกับงานมงคลหรืองานอวมงคล ชั้นบนหรือล่าง

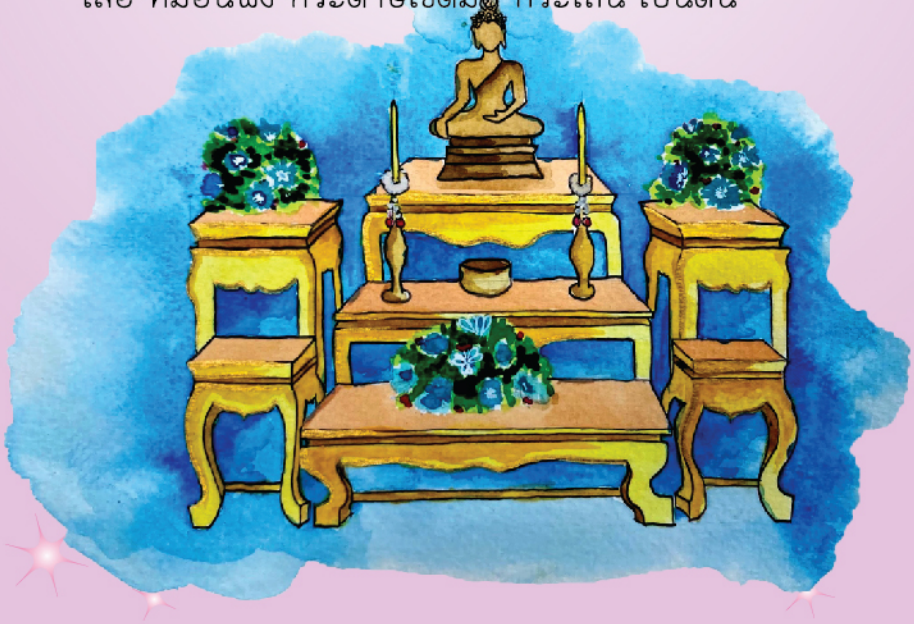
๒) การเตรียมอุปกรณ์

ทำเหมือนข้อ 1

การเตรียมอุปกรณ์เป็นสิ่งจำเป็นของการจัดพิธีต่าง ๆ ซึ่งผู้ทำหน้าที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีการหรือพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น วัตถุประสงค์ของการจัดศาสนพิธีเป็นงานมงคลหรืองานอวมงคล ควรมีการตรวจสอบของอุปกรณ์เครื่องใช้ให้พร้อมตลอดเวลา จัดเตรียมไว้เนิ่น ๆ และจัดเตรียมก่อนเริ่มงาน เพื่อให้การจัดเตรียมนั้นไม่ติดขัด ครบถ้วน และการปฏิบัติให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

อุปกรณ์หลักที่ใช้ในงานศาสนพิธี

๑. โต๊ะหมู่บูชา, พระพุทธรูป, แท่นกราบ
๒. แจกันดอกไม้หรือ พานพุ่ม
๓. กระถางธูป เชิงเทียน
๔. ธูป เทียน
๕. เทียนชนวน
๖. ที่กรวดน้ำ
๗. สำลี กรรไกร เชื้อชนวน
๘. เครื่องขยายเสียงพร้อมอุปกรณ์
๙. ใบปวารณา จตุปัจจัย ไทยธรรม ไทยทาน
๑๐. เครื่องรับรองพระสงฆ์ เช่น น้ำร้อน น้ำเย็น อาสนะหรือพรมนั่ง เสื่อ หมอนพิง กระดาษเช็ดมือ กระโถน เป็นต้น

อุปกรณ์เฉพาะพิธี (เพิ่มจากอุปกรณ์หลัก)

การจัดเตรียมอุปกรณ์เฉพาะพิธีต่าง ๆ นั้น อาจจะมีหลายชิ้น หรือหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับประเพณีของท้องถิ่น ชุมชนนั้น ๆ เช่น

งานพิธีมงคล

๑) บาตรน้ำมนต์

๒) ที่ประพรมน้ำพระพุทธมนต์

๓) ด้ายสายสิญจน์

๓) เทียนน้ำมนต์ (นิยมเอาเทียนขี้ผึ้งแท้)

๔) พานรองสายสิญจน์ จำนวน ๒ พาน

พิธีมงคลสมรส (อุปกรณ์เฉพาะพิธี ประกอบไปด้วย)

๑) ชุดตั่งรดน้ำสังข์
๒) มาลัยมงคล
๓) ด้ายมงคลแฝดและด้ายผูกข้อมือ
๔) โถปริก (กระปุกแป้งเจิม)
๕) สังข์
๖) คนโท/ขันใส่น้ำมนต์
๗) หมอนกราบ ๒ ใบ
๘) พานธูปเทียนแพ
๙) บายศรี (กรณีมีพิธีสู่ขวัญ)

พิธีวางศิลาฤกษ์/ลงเสาเอก (อุปกรณ์เฉพาะพิธี ประกอบไปด้วย)

๑) แผ่นศิลาฤกษ์
๒) ไม้มงคล ๙ ชนิด
๓) ค้อนตอกไม้มงคล
๔) แผ่นและอิฐ (เงิน,ทอง,นาก)
๕) โถปริก (กระปุกแป้งเจิม)
๖) ใบไม้มงคล
๗) แก้วนพรัตน์/พลอยนพเก้า
๘) ข้าวสาร ข้าวเปลือก
๙) ทองคำเปลว
๑๐) กำไร แหวน เบี้ย
๑๑) เหรียญเงิน ทอง นาค
๑๒) ถุงเงิน ถุงทอง
๑๓) ต้นกล้วย อ้อย
๑๔) ผ้าแดง ผ้าขาว หมอน เสื่อ
๑๕) พวงมาลัย
๑๖) ข้าวตอก ดอกไม้
๑๗) ปูนซีเมนต์ผสมเสร็จ
๑๘) กระดาษ/ผ้าเช็ดมือ

พิธีเปิดป้ายอาคาร (อุปกรณ์เฉพาะพิธี ประกอบไปด้วย)

๑) โถปริก (กระปุกแป้งเจิม)

๒) ทองคำเปลว ๓ แผ่น

๓) ผ้าคลุมป้าย พร้อมสายชักผ้าคลุมป้าย

๔) ด้ายสายสิญจน์

๕) กระดาษ/ผ้าเช็ดมือของประธาน

งานพิธีอวมงคล พิธีสวดพระอภิธรรม (อุปกรณ์เฉพาะพิธี ประกอบไปด้วย)

๑) ภูษาโยง

๒) เครื่องทองน้อย

๓) ตู้พระอภิธรรม หรือ กระบะบูชาพระอภิธรรม พร้อมโต๊ะตั้งตู้พระอภิธรรม

๔) ผ้าไตร หรือผ้าสำหรับทอดบังสุกุล (ผ้าสบง, ผ้าอาบน้ำฝน,ผ้าขาว)

พิธีพระราชทานเพลิงศพ หรือฌาปนกิจศพ
(อุปกรณ์เพิ่มจากการสวดพระอภิธรรม)

๑) ธรรมาสน์เทศน์ คัมภีร์เทศน์ พัดรอง พานตะลุ่ม
๒) เครื่องทองน้อย จำนวน ๑ ชุด (สำหรับประธานจุดบูชาพระธรรม)
๓) เทียนส่องธรรม
๔) ผ้าไตร หรือผ้าสำหรับทอดบังสุกุล
๕) เครื่องไทยธรรมบูชากัณฑ์เทศน์

พิธีทำบุญครบรอบวันตาย
(อุปกรณ์เฉพาะพิธี ประกอบไปด้วย)

๑) อัฐิ/ รูปผู้ตาย / ป้ายชื่อของบรรพบุรุษ
๒) โต๊ะหมู่อีก ๑ ชุด ใช้เป็นที่บูชาอัฐิ
๓) เครื่องทองน้อย
๔) ภูษาโยง แถบทอง
๕) ผ้าสำหรับทอดบังสุกุล

๓. การตั้งโต๊ะหมู่บูชา

ในงานพิธีต่าง ๆ อุปกรณ์ที่สำคัญและขาดไม่ได้ คือ โต๊ะหมู่บูชา การตั้งโต๊ะหมู่บูชา ตั้งเพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป พร้อมทั้งเครื่องบูชาตามคตินิยมของชาวพุทธ ผู้ที่ทำหน้าที่จัดโต๊ะหมู่บูชาจึงต้องมีความรู้และความเข้าใจในการจัดโต๊ะหมู่บูชา เช่น พิธีใดควรจัดอย่างไร ใช้โต๊ะหมู่ชุดใด หมู่ ๕ หมู่ ๗ หรือ หมู่ ๙ เครื่องประกอบบนโต๊ะหมู่มีอะไรบ้าง ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ต้องดูความเหมาะสมของสถานที่และพิธีที่จะจัดกิจกรรม หลักการพิจารณาการจัดโต๊ะหมู่บูชามี ดังนี้

๑. ตั้งด้านขวามือของพระสงฆ์ (ถ้าสถานที่ไม่อำนวยก็อนุโลมให้ตั้งไว้ทางด้านซ้ายมือของพระสงฆ์ได้)

๒. ไม่ควรตั้งไว้ในตำแหน่งที่ต้องใช้เป็นทางเดินผ่านไปมา

๓. พระพุทธรูปขนาดเหมาะสมกับโต๊ะหมู่บูชา (ไม่นิยมนำพระเครื่องมาเป็นพระประธาน)

๔. กรณีมีประกอบพิธีทักษิณานุปทานให้ผู้ล่วงลับ มีการตั้งรูปผู้วายชนม์ ควรตั้งโต๊ะหมู่บูชาแยกอีกชุด หรือใช้โต๊ะปูด้วยผ้าขาวก็ได้ และตั้งให้ต่ำกว่าโต๊ะหมู่บูชาที่วางพระพุทธรูป

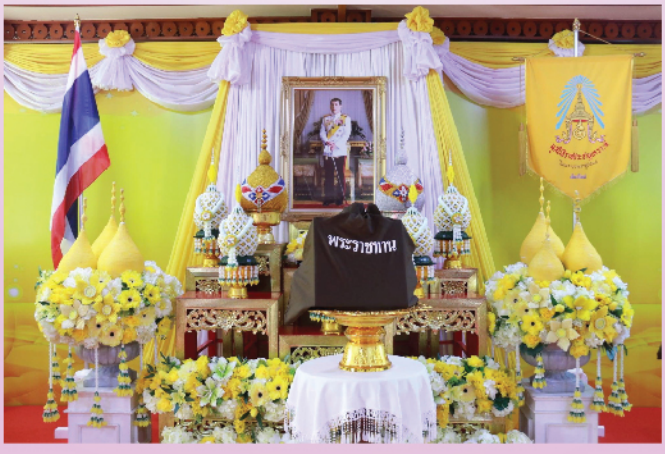
๓.๑. การตั้งโต๊ะหมู่บูชาในพิธีสงฆ์ทั่วไป หากเป็นในบ้านสามารถวางอาสนะกับพื้นได้เลยแต่หากเป็นที่โล่ง ควรยกพื้นที่นั่งพระสงฆ์ให้สูงขึ้นตามความเหมาะสม วางพระพุทธรูปไว้ตัวกลางแถวบนสุด จัดตั้งกระถางธูป เชิงเทียน ไว้ตัวกลางแถวล่าง ส่วนแจกัน ดอกไม้หรือพานพุ่มวางที่โต๊ะต่าง ๆ ตามความสวยงาม

๓.๒. การตั้งโต๊ะหมู่ในพิธีถวายพระพร เป็นการตั้งโต๊ะหมู่บูชาในพิธีถวายพระพร เนื่องในโอกาสวันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ หรือเมื่อมีการจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติสถาบันพระมหากษัตริย์เนื่องในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันคล้ายวันประสูติพระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งมีรูปแบบการจัดตั้งโต๊ะหมู่บูชา ดังนี้

๓.๓. การตั้งโต๊ะหมู่ในพิธีรับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือการรับสิ่งของพระราชทาน การมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่ข้าราชการในสังกัดที่ได้รับพระราชทาน เป็นการมอบสิ่งอันมีเกียรติซึ่งเป็นเครื่องตอบแทนคุณงามความดีของข้าราชการที่มีความชอบในหน้าที่ราชการแผ่นดิน ดังนั้น ควรจัดการมอบเป็นพิธีการให้สมแก่เกียรติยศซึ่งมีการจัดตั้งโต๊ะหมู่ในพิธีมอบ เครื่องอิสริยาภรณ์ ดังนี้

๓.๔. การตั้งโต๊ะหมู่ในการรับเสด็จ ฯ หรือตามเส้นทางเสด็จ ฯ ถือเป็นการจัดโต๊ะหมู่รับเสด็จ ฯ อันเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีของพสกนิกรผู้ซึ่งอยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร ได้แสดงออกในโอกาสที่สถาบันพระมหากษัตริย์ได้เสด็จพระราชดำเนินมายังท้องถิ่นของตน ซึ่งนับเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและชุมชนที่ตนอยู่อาศัย การจัดโต๊ะหมู่รับเสด็จ ฯ มีวิธีการจัดตั้ง ดังนี้

๓.๕. การตั้งโต๊ะหมู่ในพิธีถวายสักการะ เนื่องในวันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ ในโอกาสต่าง ๆ เป็นการจัดกิจกรรมที่ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชน มีความรำลึกถึงพระราชกรณียกิจ และพระมหากรุณาธิคุณที่พระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ได้ทรงปฏิบัติอันเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ และประชาชน ซึ่งประชาชนชาวไทยได้จัดขึ้นในส่วนภูมิภาคอันเป็นการรำลึกถึงพระองค์อีกโสดหนึ่ง เช่น วันจักรี วันปิยมหาราช ซึ่งมีการจัดโต๊ะหมู่เพื่อถวายสักการะ ดังนี้

๓.๖ การตั้งโต๊ะหมู่บูชาการประชุม และกิจกรรมอื่น ๆ ในการจัดประชุม อบรม สัมมนา การประสาทปริญญาบัตร หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่มีศาสนพิธีในพิธีการ เพื่อความเป็นสิริมงคลในการประกอบพิธีที่ไม่ใช่เกี่ยวกับนานาชาติ นิยมตั้งธงชาติ โต๊ะหมู่ และพระบรมฉายาลักษณ์หรือพระบรมสาทิสลักษณ์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้ครบ ๓ สถาบัน คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นการแสดงความเคารพต่อสถาบันทั้ง ๓ ของสังคมไทย อันเป็นสิ่งที่ดีงาม และมีการปฏิบัติสืบสานต่อเนื่องกันมาจนเป็นประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย

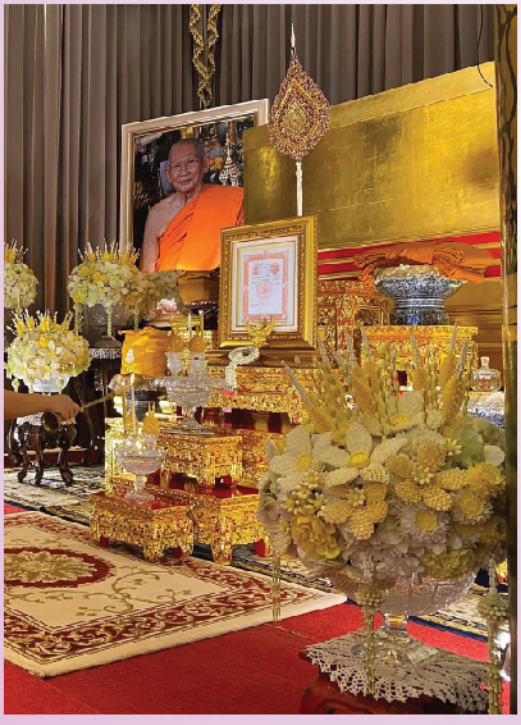
ข้อควรการปฏิบัติของประธานในพิธีประชุมหรือสัมมนา

๑) ประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย โดยเริ่มจุดเทียนด้านซ้าย และด้านขวา จุดธูปจากซ้าย กลาง และขวา ตามลำดับ

๒) ประธานในพิธี กราบ ๓ ครั้ง (กราบเบญจางคประดิษฐ์)

๓) เมื่อประธานบูชาพระรัตนตรัยเสร็จแล้ว ให้ยืนขึ้น ถอยหลัง ๑ ก้าว ยืนตรงค้อมศีรษะคำนับครั้งเดียว ซึ่งถือว่าได้เคารพต่อธงชาติ และพระบรมฉายาลักษณ์ไปพร้อมกันแล้ว

๓.๗ การตั้งโต๊ะหมู่บูชาหน้าศพ การจัดโต๊ะหมู่ลักษณะนี้ไม่มีรูปแบบการจัดที่แน่นอน เพียงแต่ จัดเพื่อประดับดอกไม้ให้ดูสวยงาม ส่วนการบูชาจะใช้เครื่องทองน้อยหรือกระถางธูปเชิงเทียนก็ได้ หากเป็นศพที่อยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์หรือการจัดงานที่เป็นทางการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานของพระสงฆ์นิยม ตั้งเครื่องทองน้อย ๒ ชุด สำหรับบูชาศพชุดหนึ่ง และสำหรับจุดแทนศพเพื่อบูชาธรรมอีกชุดหนึ่ง ใช้โต๊ะหมู่ ๒ ชุด สูง-ต่ำลดหลั่นกันลงมา ตัวสูงวางด้านในใช้วางเครื่องทองน้อยสำหรับศพบูชาธรรม ตัวต่ำอยู่ด้านนอก สำหรับเจ้าภาพจุดเพื่อสักการะศพ การตั้งเครื่องทองน้อยนั้นมีข้อสังเกต คือ จะบูชาสิ่งใด ให้หันดอกไม้ไปทางนั้น ส่วนการจัดโต๊ะหมู่บูชาอัฐิ รูปภาพ ป้ายชื่อ รูปหล่อ ในการทำบุญอุทิศให้จัดในลักษณะเดียวกัน

๔. การเตรียมบุคลากร

บุคลากร คือ บุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมกับงาน การเตรียมบุคลากร เป็นการแสดงถึงความพร้อมของผู้จัดงาน เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงาน ซึ่งการเตรียมบุคลากร ต้องแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละส่วนให้ชัดเจน และสามารถตรวจสอบ สอบถามได้ว่าดำเนินการไปถึงขั้นไหน ซึ่งบุคลากรในส่วนต่าง ๆ เช่น พระสงฆ์ ประธาน พิธีกร มัคนายก ประชาสัมพันธ์ ผู้ปฏิบัติงาน ตลอดถึงผู้ร่วมงาน

พระสงฆ์ ต้องนิมนต์ไว้ก่อนงาน การนิมนต์พระสงฆ์ ควรเขียนเป็นหนังสือหรือภาษาทางราชการ เรียกว่า “การวางฎีกานิมนต์พระสงฆ์” เพื่อถวายพระสงฆ์ถือไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งประกอบด้วยข้อความสำคัญเพื่อให้พระสงฆ์ทราบว่า นิมนต์งานพิธีใด วัน เวลา สถานที่ วิธีการรับ-ส่ง และจำนวนพระสงฆ์ เช่น ๕, ๗, ๙ เป็นต้น ส่วนงานพระราชพิธีหรือพิธีของทางราชการนิยมนิมนต์พระสงฆ์ ๑๐ รูป ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล แต่ถ้าหากเป็นพิธีบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมศพประจำคืนนั้น จะนิมนต์พระสงฆ์สวดพระอภิธรรม จำนวน ๔ รูป เป็นต้น

ประธานในพิธี ต้องนัดวัน เวลา การเดินทาง พร้อมแจ้งขั้นตอนการปฏิบัติในพิธีเบื้องต้นให้ท่านทราบก่อนคร่าว ๆ และแจ้งอีกทีก่อนเริ่มพิธี

พิธีกร มัคนายก ประชาสัมพันธ์ และผู้ปฏิบัติงาน ต้องมีการประชุม นัดหมาย เพื่อเตรียมการรายละเอียดต่าง ๆ ตลอดถึงวางแนวการจัดกิจกรรม ขั้นตอน และพิธีการต่าง ๆ ตลอดถึงรายละเอียดในส่วนต่าง ๆ ให้ทราบและเข้าใจตรงกัน

๕) การเตรียมเวลา

งานที่เป็นทางการ ควรมีการกำหนดรูปแบบที่ชัดเจน เพื่อให้มีการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องมีการกำหนดเวลาในแต่ละขั้นตอนของงานที่แน่นอน ดังนั้น เวลาถือเป็นสิ่งสำคัญพิธีกรหรือมัคนายก จะต้องจัดลำดับเวลาของพิธีการนั้นๆ ให้เหมาะสม ไม่เกิดการสะดุดหรือรอคอยเวลาอันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความบกพร่องของผู้ดำเนินการ เพราะบางพิธีเป็นเวลาบังคับ เช่น เวลาฤกษ์ เวลาพระสงฆ์ฉันภัตตาหาร เป็นต้น ซึ่งผู้ดำเนินการควรคำนึงถึงเวลาแต่ละขั้นตอนว่าต้องใช้เวลาเท่าไหร่ ดังนั้น จึงควรจัดสรรเวลาให้เหมาะสม เพื่อความสะดวกในการกำหนดเวลา เริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดของพิธีดังนี้

(๑) เวลาเริ่มต้นพิธีตั้งแต่ผู้ร่วมพิธีพร้อมกัน

(๒) เวลาที่ประธานจะเดินทางมาถึง จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย และเริ่มเข้าสู่พิธีการ

(๓) เวลาพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ สวดพระพุทธมนต์ หรือแสดงพระธรรมเทศนา

(๔) เวลาของพิธีที่มีฤกษ์เริ่มต้น และสิ้นสุดแห่งฤกษ์ เช่น พิธีวางศิลาฤกษ์ เปิดอาคาร

(๕) เวลาที่พระสงฆ์ฉันภัตตาหาร

(๖) เวลาสิ้นสุดของงาน

การเตรียมเวลานี้ เมื่อคำนวณและกำหนดเวลาแล้ว ให้ระบุไว้ในกำหนดการ และผู้ดำเนินการควรมีความรู้ในเรื่องพิธีแต่ละขั้นตอนด้วย เพื่อนำมาปรับให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติพิธีเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เรียบร้อย และสวยงาม

๖) การเตรียมกำหนดการ

กำหนดการ คือ เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อบอกลักษณะของงาน เป็นต้นว่า งานอะไรใครเป็นประธาน วัน เวลา สถานที่ในการจัดงาน ลำดับขั้นตอนของงาน การแต่งกาย เพื่อให้ผู้ที่ร่วมในพิธีมีความเข้าใจตรงกัน และทราบขั้นตอนพิธีการ ในการเตรียมกำหนดการงานทั่วไปนั้นมี ๓ ขั้นตอน คือ

๑) การเขียนกำหนดการ

๒) การประสานตามกำหนดการ

๓) การปฏิบัติตามกำหนดการ

๑. การเขียนกำหนดการ คือ การจัดทำเอกสารแสดงลำดับขั้นตอนที่จะต้องปฏิบัติในงานแบ่งออกเป็น ๓ ช่วง

- ช่วงต้น เขียนบอกชื่องาน สถานที่ วัน เวลา ที่จะจัดงาน
- ช่วงกลาง เขียนบอกขั้นตอนการปฏิบัติงานตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จพิธี
- ช่วงท้าย เขียนบอกการแต่งกาย ชื่อเจ้าของงานและเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

๒. การประสานตามกำหนดการ คือ การแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบกำหนดการก่อนงาน เช่น พระสงฆ์ ประธานในพิธี ประชาสัมพันธ์ (โฆษก) พิธีกร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบลักษณะงานและแนวปฏิบัติ

๓. การปฏิบัติตามกำหนดการ เมื่อมีกำหนดการแล้ว ผู้ร่วมกิจกรรมในพิธีนั้นๆ ต้องยึดกำหนดการเป็นหลัก เมื่อมีการตัดทอนเพิ่มเติม หรือสลับขั้นตอนในการปฏิบัติงาน หรือหากมีกรณีฉุกเฉิน และปรับเปลี่ยนกำหนดการจะต้องมีการติดต่อประสานงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานร่วมกันได้รับรู้ หากเกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน ผู้ทำหน้าที่จะต้องตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และแจ้งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบทันที

ช่วงต้น

กำหนดการ พิธีหล่อเทียน หลอมใจ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่
พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๖๗ พรรษา
ในงานประเพณีเข้าพรรษา ประจำปี ๒๕๖๒
ในวันพุธ ที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาร่มโพธิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

****

ช่วงกลาง

เวลา ๐๘.๓๐ น. – ผู้เข้าร่วมพิธีพร้อมกันและลงทะเบียน ณ ศาลาร่มโพธิ์
เวลา ๐๙.๐๐ น. – ประธานในพิธี มาถึงบริเวณพิธี
– จุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระรัตนตรัย
– เปิดกรวยกระทงดอกไม้ธูปเทียนแพ หน้าพระฉายาลักษณ์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
– เจ้าหน้าที่อาราธราศีล และ ประธานสงฆ์ให้ศีล
– ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม กล่าวรายงาน
– อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประธานในพิธี
กล่าวเปิดงาน ลั่นฆ้องชัย
เวลา ๐๙.๓๙ น. – ร่วมฟังธรรมเทศนา “อานิสงส์การหล่อและถวายเทียนพรรษา”
เวลา ๑๐.๐๙ น. – พระสงฆ์สวดเจริญพระพุทธมนต์
– ประธานฝ่ายสงฆ์ เจิม อธิฐานจิตลงแผ่นเทียน
– ผู้เข้าร่วมพิธีวางแผ่นเทียน
– พระสงฆ์สวดชะยันโต
– ถวายจตุปัจจัยไทยทาน
– พระสงฆ์อนุโมทนา
– กรวดน้ำ รับพร
– พระสงฆ์พรมน้ำมนต์
เวลา ๑๑.๐๐ น. – ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์
– เสร็จสิ้นพิธี

ช่วงท้าย

หมายเหตุ – คณะผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ แต่งกายชุดพื้นเมืองของมหาวิทยาลัยฯ
– ประชาชนทั่วไป แต่งกายชุดสุภาพ หรือชุดพื้นเมืองโทนสีเหลือง
– นักเรียน นักศึกษา แต่งกายชุดพื้นเมือง/ชุดนักศึกษา

งานส่งเสริมเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรม สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
โทรศัพท์ – โทรสาร ๐ ๕๓๔๔ ๕๔๔๐ www.ilac.cmru.ac.th

ตัวอย่างการเขียนกำหนดการ

การเตรียมการระยะกลาง

๑. การปูลาดสถานที่

การจัดปูลาดพื้นที่ด้วยเครื่องปูลาด เช่น พรม เสื่อ ผ้าขาว สำหรับที่นั่งพระสงฆ์และสำหรับแขกที่มาร่วมงาน ควรคำนึงถึงความเหมาะสม สวยงาม คุ้มค่า หากเป็นงานพิธีทั่วไป มักเลือกสีพรมแบบมีลวดลาย ที่นั่งพระสงฆ์รองด้วยอาสนะพิง มักปูพรมเฉพาะที่นั่งสำหรับพระสงฆ์หรือประธาน ส่วนที่นั่งผู้มาร่วมพิธีมักปูด้วยเสื่อแดง แต่หากเป็นงานราชพิธีปูลาดด้วยพรมสีแดงล้วนไม่มีลวดลาย ส่วนที่นั่งพระสงฆ์ปูลาดด้วยผ้าสีขาวไม่วางอาสนะพิง

๒. การจัดดอกไม้

การจัดดอกไม้บูชาพระรัตนตรัย หรืองานที่เกี่ยวกับพระราชพิธี รูปแบบการจัดต้องมีความสวยงาม เหมาะสม เป็นพิธีการ ชวนให้น้อมนำจิตใจเข้าสู่ความสงบ ซึ่งการจัดดอกไม้บนหรือหน้าโต๊ะหมู่บูชา ไม่จำเป็นต้องจัดแบบมองเห็นรอบด้าน เพราะส่วนมากโต๊ะหมู่บูชา ไม่ได้อยู่กลางห้องแต่ตั้งติดชิดผนัง และยกสูงจากพื้น หากเป็นพระงานราชพิธีในโอกาสต่าง ๆ ควรจัดตามโทนสีประจำพระองค์ให้เป็นโทนสีเดียวกับสถานที่โดยรอบ

สำหรับการประดับตกแต่งสถานที่งานทั่วไปนั้น ก็เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศให้ดูเป็นโอกาสต่าง ๆ เช่น งานศพ ต้องการให้ดอกไม้ช่วยสร้างบรรยากาศที่แสดงความรู้สึกอาลัย รัก เคารพ สงบ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หากเป็นงานแต่งงาน งานฉลองโชคชัย ต้องเป็นโทนสีสดใสสร้างบรรยากาศที่สดชื่น รื่นเริงมีชีวิตชีวา ซึ่งบางงานไม่เป็นพิธีการ บางงานเป็นพิธีการ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมในงานที่เจ้าของงานกำหนดไว้ ซึ่งหลักการออกแบบจัดดอกไม้ ๗ ประการ

๑) ตอบสนองจุดมุ่งหมาย
๒) เหมาะสมกับสถานที่
๓) เหมาะสมกับวัสดุอุปกรณ์
๔) เหมาะสมกับท้องถิ่นและฤดูกาล
๕) เหมาะสมกับเวลา
๖) เหมาะสมกับกำลังงาน
๗) เหมาะสมกับงบประมาณ

๓. การวงสายสิญจน์

การวงสายสิญจน์ ให้เวียนขวาตามเข็มนาฬิกา ลงด้านหลังพระพุทธรูปแล้วให้วงที่ฐานพระพุทธรูปหรือขอบโต๊ะหมู่ตัวที่ประดิษฐานพระพุทธรูป โดยเวียนขวา ๓ รอบ ให้เหลือกลุ่มสายสิญจน์สำหรับพระสงฆ์ถือใส่พานวางไว้ด้านหน้าประธานสงฆ์ ควรวางพานรองสายสิญจน์ไว้ท้ายอาสน์สงฆ์ด้วยอีกหนึ่งพาน สำหรับในงานพระราชพิธี พระราชกุศล หรืองานเสด็จพระราชดำเนิน ให้วงที่ขอบโต๊ะหมู่ตัวที่ประดิษฐานพระพุทธรูปแล้วผูกยึดที่หลักพัดยศสมณศักดิ์ หรือพัดรองเหลือกลุ่มสายสิญจน์สำหรับพระสงฆ์ถือใส่พานวางไว้ด้านขวามือประธานสงฆ์

๔. การตั้งบาตรน้ำพระพุทธมนต์

ภาชนะใส่น้ำสำหรับทำน้ำพระพุทธมนต์ ปัจจุบันนิยมใช้ครอบสำริดทองแดงหรือทองเหลือง หากไม่มีสามารถใช้บาตรหรือขันแทนได้ โดยวางด้านขวามือประธานสงฆ์ ภายในใส่น้ำสะอาด ขมิ้นส้มปล่อย และนำเชิงเทียนพร้อมเทียนตั้งตรงกลาง หรือติดด้านข้างก็ได้ ตามความเหมาะสม แล้วนำด้ายสายสิญจน์วนรอบฐานบาตรน้ำมนต์ ๓ รอบ แล้วนำพานมารอง เจ้าหน้าที่ควรจัดเตรียมไม้พรมน้ำมนต์ให้พร้อม โดยไม้พรมน้ำมนต์ทำมาจาก ต้นคา ตอก หรือกิ่งไม้สดเล็กมัดรวมกันก็ย่อมได้

๕. การจัดเครื่องรับรองพระสงฆ์

ตามประเพณีนิยมจะต้องมีการจัดเครื่องรับรองพระสงฆ์ ซึ่งประกอบด้วยเครื่องรับรองหลัก ๆ ดังนี้ กระโถน น้ำร้อน น้ำเย็น ชา กาแฟ สำหรับภาชนะใส่น้ำปานะ ไว้ถวายพระสงฆ์ ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากพระสงฆ์เมื่อนั่งในพิธี ไม่สามารถลุกไปทำกิจอย่างอื่นได้ การจัดเตรียมควรวางไว้ท้ายอาสนะสงฆ์ เพื่อสะดวกในการจัดเตรียม ส่วนกระโถนสามารถนำไปวางไว้ด้านหน้าพระสงฆ์ก่อนก็ได้ เมื่อพระสงฆ์มาถึงนั่งที่ประจำยังอาสนะสงฆ์เรียบร้อยแล้ว จึงนำน้ำปานะไปประเคน ไม่ควรจัดวางไว้ก่อน เพราะพระสงฆ์อาจจะไม่สะดวกในการเข้าไปยังที่นั่ง

๖. ภาชนะสำหรับกรวดน้ำ

การกรวดน้ำเป็นการอุทิศแผ่ส่วนบุญกุศลที่ตนได้บำเพ็ญ ส่งไปให้แก่บรรพชนตลอดจนสรรพสัตว์ทั้งปวง เป็นการอธิษฐานจิตในสิ่งที่ประสงค์ให้สำเร็จตามความปรารถนา เจ้าหน้าที่จะต้องตรวจสอบภาชนะสำหรับใส่น้ำกรวดให้เรียบร้อย แล้วจัดตั้งไว้ท้ายอาสน์สงฆ์ หรือหากเป็นงานทั่วไปก็สามารถวางด้านหน้าโต๊ะของประธานและผู้ร่วมงานได้เลย และนิยมจัดวางไว้เฉพาะแถวด้านหน้าเพื่อความสะดวกในการกรวดน้ำ

การเตรียมการระยะสั้น

๑. การตั้งพัดยศสมณศักดิ์และพัดรอง

การจัดที่ตั้งพัดยศสมณศักดิ์และพัดรอง ให้ตั้งไว้ถัดลงมาจากโต๊ะหมู่บูชาก่อนพระสงฆ์ และควรวางไว้ด้านขวามือ เพื่อสะดวกในการจับใช้ และพัดยศสมณศักดิ์เป็นการแสดงถึงฐานันดรของพระสงฆ์รูปนั้น ๆ

๒. เชิงเทียนและเทียนชนวน

เป็นอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เป็นประธานในพิธีหรือเจ้าภาพในการจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย เจ้าหน้าที่จะต้องจัดเตรียมให้เรียบร้อย ดูการติดเทียนเข้ากับเชิงเทียนให้แน่น เพราะอาจหลุดจากเชิงเทียนได้จัดเตรียมไว้ท้ายอาสน์สงฆ์ หรือด้านขวาของโต๊ะหมู่ก็ได้

การทาเชื้อชนวนธูป เทียน เพื่อต้องการให้สิ่งที่จุดบูชานั้น ติดไฟง่าย ดังนั้น เมื่อประธานจะจุดบูชาสิ่งใด เจ้าหน้าที่ควรเตรียมทาเชื้อชนวนธูป เทียน หรือสิ่งที่จะจุดให้เรียบร้อยก่อนถึงเวลาพิธีตามกำหนดการประมาณไม่เกินครึ่งชั่วโมง หากเตรียมไว้นานเกินไปจะทำให้จุดติดช้า

วิธีทำเชื้อชนวน

(๑) เตรียมขวดแก้ว ฝาโลหะขนาดพอสมควร ล้างเช็ดให้แห้ง และสะอาด

(๒) นำเศษเทียนขี้ผึ้งแท้ที่เหลือจากใช้ในพิธีต่าง ๆ แล้ว ตัดเป็นชิ้นเล็กๆ ใส่ไว้ในขวด

(๓) นำน้ำมันเบนซินใส่ลงไปในขวดให้ท่วมเทียน ปิดฝาทิ้งไว้ประมาณ ๑ คืน

(๔) คนให้เทียนกับน้ำมันผสมเป็นเนื้อเดียวกัน ไม่ควรให้เหลวหรือข้นเกินไป

(๕) ปิดฝาเก็บไว้เมื่อต้องการนำมาใช้ให้นำปลายธูปชุบลงไปในขวดเชื้อชนวน หลังจากนั้นพันด้วยสำลีและชุบลงไปในขวดเชื้ออีก ๑ ครั้ง นำมาแต่งให้สวยงาม และทาตรงบริเวณไส้เทียนที่ประธานจะจุดให้เรียบร้อย ถ้าหากเชื้อแห้ง หรือเชื้อมีลักษณะแข็ง ให้เติมน้ำมันเบนซินลงไป หรือนำขวดเชื้อชนวนไปวางไว้ที่ที่มีอากาศร้อน

๓. การเดินสายโยงหรือภูษาโยง

การเดินสายโยงหรือภูษาโยง เป็นสิ่งที่โยงมาจากหีบศพ อัฐิ ภาพถ่าย ควรโยงชิดฝาผนัง ผ่านด้านหลังโต๊ะหมู่บูชา และให้โยงให้ต่ำกว่าพระพุทธรูป อาจจะใช้ด้ายสายสิญจน์ในการผูกก่อนแล้วนำมาเชื่อมต่อที่พานภูษาโยง ซึ่งตั้งอยู่ด้านข้างประธานสงฆ์ ก็ได้ ควรระวังไม่ให้สายโยง เกาะหรือเกี่ยวกับโต๊ะหมู่บูชา เจ้าหน้าที่ควรวัดความยาว เมื่อลาดตั้งแต่ต้นอาสน์สงฆ์ถึงพระสงฆ์รูปสุดท้ายให้พอดี ควรทำเครื่องหมายไว้ว่าจะยกภูษาโยงลงมาจากพานจำนวนกี่แถวเพื่อให้พอดีกับการทอดผ้าบังสุกุล

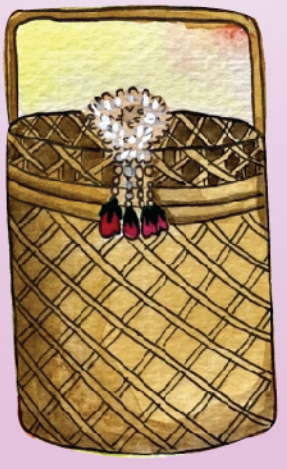
๔. เครื่องไทยธรรม ไทยทาน สำหรับถวายพระสงฆ์

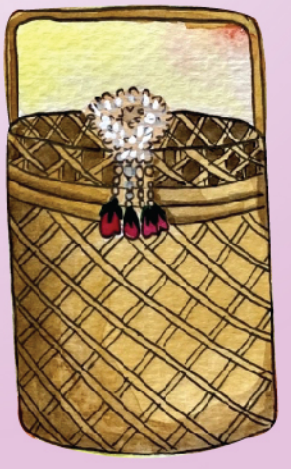
เมื่อพระสงฆ์ได้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเรียบร้อยแล้ว เจ้าภาพมักจะมีการถวายเครื่องไทยธรรม ไทยทานแด่พระสงฆ์ ดังนั้น ควรมีการจัดเตรียมไว้หากเป็นสิ่งของใช้ และของแห้งควรเลือกจัดเตรียมไว้ก่อน อย่างน้อย ๑ วัน ส่วนการเลือกซื้อข้าวของเครื่องใช้ควรเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์อย่างแท้จริง และจัดวางด้านท้ายอาสน์สงฆ์ เมื่อพระสงฆ์สวดประกอบพิธีกรรมใกล้เสร็จ ให้นำเครื่องไทยธรรม ไทยทานมาวางไว้เบื้องหน้าพระสงฆ์ในพิธีทุกรูป แล้วเชิญประธานหรือเจ้าภาพประเคนถวายพระสงฆ์

๔ การปฏิบัติงานศาสนพิธี

การปฏิบัติงานศาสนพิธี

เมื่อถึงเวลาจะเริ่มปฏิบัติ ศาสนพิธีพิธีกรควรแบ่งหน้าที่ปฏิบัติงานของแต่ละคนให้เรียบร้อย ใครมีหน้าที่ทำอะไร ผู้ที่ได้รับมอบหน้าที่จะต้องรับผิดชอบหน้าที่ให้เรียบร้อยจนกว่าจะเสร็จพิธี ถ้าหากมีปัญหาหรือมีเหตุที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจะต้องแจ้งให้ผู้ร่วมปฏิบัติทราบหรือมอบให้ผู้อื่นปฏิบัติแทน เช่น การเชิญเทียนชนวน การเชิญพัดรองถวายพระสงฆ์ การจุดธูปเทียนบูชา การอาราธนาศีล การอาราธนาพระปริตร และการอาราธนาธรรม เป็นต้น

๑. การเชิญเทียนชนวน การเชิญเทียนชนวนควรปฏิบัติ ดังนี้

๑) ถือเชิงเทียนชนวนด้วยมือขวา ใช้ฝ่ามือรองรับใต้ฐานเชิงเทียนชนวน ใช้นิ้วหัวแม่มือจับด้านบนฐานเชิงเทียนชนวน มือซ้ายถือไฟแช็กพร้อมจุด ยืนรออยู่ท้ายอาสน์สงฆ์

๒) เริ่มพิธี ศาสนพิธีกรจุดเทียนชนวนที่บริเวณท้ายสงฆ์แล้วเชิญเดินเข้าไปประมาณกลางอาสน์สงฆ์

๓) เมื่อประธานพิธีนั่งอยู่ ให้เดินเข้าไปที่ประธานสามารถมองเห็น (ประมาณบริเวณกลางอาสน์สงฆ์) ให้แสดงความเคารพประธานพิธี เมื่อประธานพิธีลุกเดินไปที่หน้าโต๊ะหมู่บูชา เมื่อเดินไปถึงที่ประธานจะจุด นั่งคุกเข่า ส่งเทียนชนวนทางด้านขวามือของประธานพิธี (ถ้ากรณีสถานที่บังคับก็สามารถส่งทางด้านซ้ายมือของประธานได้)

ให้ปลายเทียนหันออกนอกตัวประธาน เพื่อป้องกันน้ำตาเทียนหยดใส่ประธาน แล้ววางมือให้เรียบร้อย ไม่ต้องประนมมือ แต่ให้เตรียมพร้อมที่จะรับเทียนชนวนคืนหลังจากประธานพิธีจุดเรียบร้อยแล้ว

ในกรณีที่พระสงฆ์เป็นประธาน เมื่อยื่นเทียนชนวนแล้วให้พนมมือไหว้ประธาน และวางมือให้เรียบร้อย เมื่อประธานส่งเทียนชนวนคืน ให้พนมมือไหว้ และใช้มือขวารับเทียนชนวนคืน แล้วเดินเข่าถอยหลัง ๒ ก้าว ลุกขึ้น และยืนตรง (ไม่ต้องคำนับ)

๔) การคืนเทียนชนวน ให้หงายฝ่ามือขวารองรับใต้ฐานเทียนชนวน แล้วใช้หัวแม่มือจับด้านบนถอยออกมาได้ระยะพอสมควรลุกขึ้นยืนคำนับประธาน แล้วเดินถอยออกไปทางท้ายอาสน์สงฆ์ทันที

๕) เมื่อถึงบริเวณท้ายอาสน์สงฆ์จึงดับเทียนชนวน ไม่ควรใช้เป่าหรือใช้มือโบกหรือสะบัดเพื่อดับเทียน แต่ให้ใช้วิธีหาวัสดุ เช่น ใบไม้หรือวัสดุอื่น โดยวิธีจับหรือรูดไส้เทียนให้ดับ

๒. การเชิญพัดรองถวาย

ในงานพิธีบางพิธีมีการจัดทำพัดรอง หรือตาลปัตรที่ระลึกถวายแด่พระสงฆ์ นิยมจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยก่อน แล้วเชิญประธานพิธีถวายพัดรอง ด้วยเหตุผลว่า การที่จะกระทำพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาควรบูชาพระรัตนตรัยก่อนการถวายสิ่งหนึ่งสิ่งใด ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรจัดเตรียมพัดรองเพื่อถวายพระสงฆ์ โดยการจัดเรียงพัดรองวางบนตะลุ่มหรือพานหรือโตก โดยให้ใบพัดแยกกัน ด้ามพัดทับสลับกันไป เวลาจะถวายให้ใช้เจ้าหน้าที่ ๒ คน คนหนึ่งเชิญพัดรองเล่มหนึ่งเข้าไปทำความเคารพประธานพิธี (คำนับ) เพื่อเข้าไปถวายพัดรองแด่พระสงฆ์ และอีกคนหนึ่งเชิญตะลุ่มหรือพานพัดรอง เดินตามผู้เชิญพัดรองเพื่อให้ผู้เชิญพัดรองหยิบพัดรองส่งให้ประธานพิธีถวายพระสงฆ์ทีละด้ามตามลำดับ ตั้งแต่ประธานสงฆ์จนถึงพระสงฆ์รูปสุดท้าย เมื่อส่งพัดรองให้ประธานถวายพระสงฆ์ครบแล้ว ให้ทำความเคารพประธานพิธี (คำนับ) พร้อมกันแล้วถอยออกไป

๓. การอาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร และอาราธนาธรรม

การอาราธนา คือ การนิมนต์ให้พระสงฆ์ประกอบพิธีต่าง ๆ ในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ให้ศีล เจริญพระพุทธมนต์ สวดพระพุทธมนต์หรือแสดงพระธรรมเทศนา ในการอาราธนาแต่ละพิธีกรรม ผู้ทำหน้าที่จะต้องศึกษาและมีความรู้ในแต่ละพิธีว่า ลำดับหรือขั้นตอนไหน อาราธนาให้พระสงฆ์ทำอะไร ตามพิธีของการบำเพ็ญกุศลของพิธีนั้น ๆ สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้อาราธนาศีลควรอยู่ในจุดที่เหมาะสม เห็นพระสงฆ์และผู้เข้าร่วมพิธีอย่างชัดเจน แต่ไม่ควรให้เห็นเด่นชัดมากจนเกินไป ซึ่งจุดที่เหมาะสมคือส่วนท้ายหรือกลางของอาสนะพระสงฆ์

ขั้นตอนปฏิบัติในการอาราธนาศีลให้หันหน้าไปทางประธาน ทำความเคารพแล้วหันหน้าไปทางประธานสงฆ์ ประนมมือระหว่างอกและกล่าวคำอาราธนาไม่ควรเสียงดังหรือเบาเกินไป เมื่อกล่าวจบ ให้ยืนรอรับศีล เมื่อประธานสงฆ์ในพิธีให้ศีลพึงรับศีลโดยว่าตามไปทีละข้อ ๆ จนถึงข้อสุดท้าย จากนั้นประนมมือฟังประธานสงฆ์ในพิธีสรุปท้ายศีลเรียบร้อยแล้ว พึงน้อมไหว้จากนั้นหันไปทำความเคารพ ประธานพิธีแล้วถอยออกไปทางท้ายอาสน์สงฆ์ เพื่อเตรียมพร้อมในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

สำหรับงานพิธีหลวงหรืองานพิธีที่เสด็จพระราชดำเนินในสถานที่ต่าง ๆ เมื่ออาราธนาแล้ว “ไม่ต้องเปล่งเสียงรับศีลตามประธานสงฆ์” พึงยืนสงบโดยรับศีลในใจจนประธานสงฆ์ถวายศีลจบ

๔. การจัดเตรียมถวายภัตตาหารเพล

ในงานพิธีที่นิมนต์พระสงฆ์มาทำบุญเจริญพระพุทธมนต์ สวดพระพุทธมนต์ เจ้าหน้าที่ควรประสานกับเจ้าภาพเรื่องรูปแบบการอาหารถวายพระสงฆ์ให้เรียบร้อย ซึ่งมีอยู่ ๓ รูปแบบ ซึ่งสามารถกระทำได้ตามความสะดวกของทางเจ้าภาพ

รูปแบบที่ ๑ พระสงฆ์ฉันที่งาน แบบรวมกันเป็นวง การจัดเตรียม ควรตั้งโต๊ะแยกพระภิกษุ กับสามเณร คนละโต๊ะ จัดเตรียมอาหารคาว หวานให้เรียบร้อยก่อนพระสงฆ์สวดเสร็จ เมื่อประกอบพิธีเสร็จทั้งหมด จึงนิมนต์พระสงฆ์มานั่งประจำยังโต๊ะอาหารแล้ว จึงเชิญประธานหรือเจ้าภาพ มาประเคน อาจจะประเคนอาหารทั้งคาวหวาน พร้อมกันหรือประเคนเฉพาะอาหารคาวก่อน ก็สามารถกระทำได้ เมื่อพระสงฆ์ฉันอาหารคาวเรียบร้อยครบทุกรูป แล้วยกอาหารคาวออก แล้วยกอาหารหวานเข้าไปตั้ง ในระหว่างที่พระสงฆ์ฉันภัตตาหาร เจ้าหน้าที่พึงทำหน้าที่ปฏิบัติพระสงฆ์ด้วยควรสำรวจดูว่า พระสงฆ์ต้องการสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพิ่มเติมหรือไม่ เช่น อาหาร น้ำดื่ม กระดาษเช็ดมือ เป็นต้น จะได้จัดหามาถวายเพิ่มเติม

รูปแบบที่ ๒ พระสงฆ์ฉันที่งาน แบบโตก การจัดเตรียมควรนำอาหารคาวหวาน ผลไม้ นำใส่ภาชนะ ปิดฝาวางบนโตกแยกเป็นชุด ๆ ให้เรียบร้อย วางไว้ด้านท้ายอาสนะสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์สวดใกล้เสร็จ เจ้าหน้าที่ยกโตกมาตั้งไว้เบื้องหน้าพระสงฆ์ พร้อมทั้งน้ำดื่ม ให้เรียบร้อย เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ หรือสวดพระพุทธมนต์จบแล้ว จึงเชิญประธานพิธีและผู้มีเกียรติมาถวายถวายสังฆทานพร้อมประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์

รูปแบบที่ ๓ พระสงฆ์ฉันที่วัด แบบถวายปิ่นโต เพื่อให้พระสงฆ์นำกลับไปฉันที่วัด การจัดเตรียมควรนำใส่ภาชนะหรือปิ่นโต ไว้ด้านท้ายอาสนะสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์สวดใกล้เสร็จ เจ้าหน้าที่ยกปิ่นโต พร้อมทั้งจตุปัจจัยไทยทาน ตั้งไว้เบื้องหน้าพระสงฆ์ ให้เรียบร้อย เมื่อพระสงฆ์สวดเสร็จ จึงเชิญประธานพิธีและผู้มีเกียรติประเคนภัตตาหารและจตุปัจจัยไทยทานแด่พระสงฆ์

๕. การเทียบจตุปัจจัยเครื่องไทยธรรม ไทยทาน

การจัดเทียบจตุปัจจัยเครื่องไทยทาน ไทยธรรม หากเป็นสิ่งของที่มีขนาดเล็กเคลื่อนย้ายได้สะดวกควรจัดเตรียมวางไว้ที่โต๊ะด้านท้ายอาสน์สงฆ์ก่อนเริ่มพิธีเสมอ เมื่อพระสงฆ์สวดเสร็จแล้ว เจ้าหน้าที่ยกเครื่องไทยธรรมมาเทียบวางเรียงไว้ให้สวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อยเบื้องหน้าพระสงฆ์ หากมีพวงมาลัยหรือสวยดอกไม้ ให้นำมาว่างบนสิ่งของเครื่องถวาย (การวางสรวยดอกให้วางหันดอกไม้เข้าหาพระสงฆ์ ถ้าประธานพิธีเป็นพระสงฆ์เถระผู้ใหญ่ให้หันดอกไม้มาทางประธานพิธี) เมื่อวางจตุปัจจัยไทยธรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วเชิญประธานพิธีและผู้มีเกียรติมาประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม

ในกรณีที่เป็นเครื่องไทยทานที่มีขนาดใหญ่ ควรนำมาตั้งไว้ด้านหน้าพระสงฆ์ก่อนเริ่มพิธี เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม ไม่วุ่นวาย อนึ่งการถวายจตุปัจจัย ในการบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ที่เจ้าภาพมีความประสงค์ถวายเข้าวัด เจ้าหน้าที่พึงเตรียมใบปวารณาเขียนจำนวนเงินและชื่อเจ้าภาพ จัดใส่ซองให้เรียบร้อยและรวมถวายในเวลาที่ถวายเครื่องไทยธรรมนี้ด้วย

๖. การะประเคน

ประเคน หมายถึง การถวายของ การส่งของให้พระสงฆ์ถึงมือ ของที่ประเคนนั้นจะต้องไม่ใหญ่หรือหนักจนยกคนเดียวไม่ได้ ถ้าเป็นของเคี้ยวของฉันจะต้องประเคนในกาล คือตั้งแต่เช้าถึงเที่ยงวันเท่านั้น หลังจากนั้นเป็นวิกาล ไม่ควรประเคน

- ถ้าเป็นผู้ชาย ยกสิ่งของส่งถวายให้ถึงมือพระสงฆ์ผู้รับประเคน ถ้าเป็นผู้หญิงวางถวายบนผ้าที่พระสงฆ์ทอดรับประเคน และรอให้ท่านจับที่ผ้าทอดนั้นก่อนจึงวางสิ่งของลงบนผ้านั้น

- ถ้าพระสงฆ์นั่งกับพื้น พึงนั่งคุกเข่าประเคน ถ้าพระสงฆ์นั่งเก้าอี้พึงยืนประเคน

- ภัตตาหารทุกชนิดที่ประเคนแล้ว ห้ามคฤหัสถ์จับต้องอีก ถ้าเผลอไปจับต้องเข้าต้องประเคนใหม่

- ประเคนครบทุกอย่างแล้ว ถ้านั่งคุกเข่าประเคนให้กราบ ๓ ครั้ง ถ้ายืนประเคนก็น้อมตัวลงยกมือไหว้

ลักษณะการประเคนที่ถูกต้อง ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. สิ่งของที่จะประเคนไม่ใหญ่หรือหนักเกินไป ขนาดปานกลางคนเดียวยกไหว และยกสิ่งของนั้นขึ้นให้พ้นจากพื้นที่สิ่งของนั้นตั้งอยู่

๒. ผู้ประเคนอยู่ห่างจากพระสงฆ์ผู้รับประเคน ประมาณ ๑ ศอก (อย่างมากไม่เกิน ๒ ศอก)

๓. ผู้ประเคนน้อมสิ่งของเข้าไปด้วยกิริยาอาการแสดงความเคารพ อ่อนน้อม

๔. กิริยาอาการที่น้อมสิ่งของเข้าไปถวายนั้นจะส่งด้วยมือก็ได้ ด้วยของเนื่องด้วยกาย เช่น ใช้ทัพพีตักข้าวถวายก็ได้

๕. พระสงฆ์ผู้รับประเคนนั้นจะรับด้วยมือก็ได้ ด้วยของเนื่องด้วยกาย เช่น จะใช้ผ้าทอดรับ ใช้บาตรรับ หรือใช้ภาชนะรับก็ได้

การประเคน เป็นการยกให้ด้วยความเต็มใจเป็นการป้องกันมิให้พระสงฆ์ถูกกล่าวหาว่าเป็นขโมย

๗. การเชิญที่กรวดน้ำ

เป็นธรรมเนียมอย่างหนึ่งของผู้ทำบุญหรือบำเพ็ญกุศล เมื่อพิธีการต่างๆ ดำเนินการไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย จะมีการกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้แก่ ผู้วายชนม์และสรรพสัตว์ทั้งหลาย เมื่อประธานในพิธีถวายจตุปัจจัยไทยธรรมเสร็จ และกลับไปนั่งเรียบร้อยแล้วเจ้าหน้าที่พึงเชิญที่กรวดน้ำด้วยมือซ้าย ประคองด้วยมือขวาให้มั่นคง เดินเข้าไปใกล้จะถึงประธานพิธีทำความเคารพ นั่งคุกเข่าเดินเข่าเข้าไปทางด้านหน้า โดยให้เยื้องไปทางเข่าซ้ายของประธานพิธีเล็กน้อยไม่ชิดหรือห่างเกินไป พอให้ประธานพิธีจับที่กรวดน้ำได้สะดวก ถือที่รองรับน้ำไว้ด้วยมือทั้งสองยื่นให้ประธาน ไม่สูงหรือต่ำเกินไป พอให้ประธานพิธีเทน้ำกรวดได้โดยไม่ต้องก้มลงหรือยกแขนสูงกว่าปกติ เมื่อประธานพิธีเทน้ำหมดแล้ว นำเต้าน้ำกรวดมาชิดกับที่รองรับน้ำ เดินเข่าถอยหลังออกมาจากประธานพิธีพอสมควร ลุกขึ้นยืนทำความเคารพประธานพิธีแล้วถอยออกไปทางท้ายอาสน์สงฆ์ นำน้ำกรวดไปเทใต้ต้นไม้ที่เหมาะสมตามประเพณีโบราณ อนึ่ง ในพิธีที่ “เป็นทางการ” ไม่นิยมนำที่กรวดน้ำไปตั้งไว้ให้ประธานพิธีก่อน

๘. การผูกด้ายมงคล

เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนาสวดจบแล้ว กรณีเป็นงานพิธีมงคลสมรส พิธีทำบุญวันเกิด หรือพิธีสืบชะตา ทางภาคเหนือนิยมให้ผู้เป็นเจ้าบ้าน เจ้าของงาน คู่บ่าวสาว หรือเจ้าของวันเกิด เข้ารับการผูกด้ายมงคลข้อมือ จากประธานสงฆ์ เพื่อความเป็นสิริมงคล

เจ้าหน้าที่ควรจัดเตรียมด้ายสายสิญจน์มงคล กรรไกรใส่พานไว้ด้านข้างประธานสงฆ์ เมื่อจบพิธีสวดเจ้าหน้าที่พึงหยิบด้ายมงคลให้ประธานสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์ผูกและให้พรเสร็จจึงหยิบกรรไกรให้พระสงฆ์เพื่อใช้ตัดด้ายสายสิญจน์

๙. การประพรมน้ำพระพุทธมนต์

เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนาจบแล้ว หากเป็นงานทำบุญทั่วไปจะเป็นประกอบพิธีประพรมน้ำพระพุทธมนต์ เพื่อความเป็นสิริมงคล โดยจะนิมนต์พระสงฆ์รูปที่เป็นประธานสงฆ์ เสร็จแล้วจะนิมนต์พระสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ให้ผู้ที่มาร่วมงานและในสถานที่อื่น ๆ เจ้าหน้าที่ต้องเชิญภาชนะน้ำพระพุทธมนต์เดินตามโดยปฏิบัติดังนี้ ๑) หากเป็นที่โล่งเดินได้สะดวกควรอยู่ทางด้านซ้ายของพระสงฆ์

๒) หากสถานที่บังคับไม่สามารถอยู่ทางด้านซ้ายได้ให้เดินอยู่ทางด้านขวา เจ้าหน้าที่ยื่นบาตรน้ำมนต์เยื้องไปด้านพระสงฆ์ รูปที่ประพรมน้ำพระพุทธมนต์สิ้นสุดพิธี

๑๐. การนิมนต์พระสงฆ์

พระสงฆ์ คือ ผู้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับผลสำเร็จและนำไปสู่ผลที่ต้องการ อันเป็นการน้อมนำให้ผู้ศรัทธาเข้าถึงธรรมที่สูงขึ้น ดังนั้นในการนิมนต์พระสงฆ์ควรพิจารณาถึงลักษณะงาน สถานที่ เป็นต้น ยกตัวอย่าง เช่น หากเป็นงานทำบุญบ้านทั่วไป ในหมู่บ้าน ชุมชน ในอดีตเจ้าของบ้านจะไปปรึกษามัคนายก (ปู่จารย์) ประจำหมู่บ้าน ในการกำหนดวัน จำนวนพระสงฆ์

การรับส่งพระสงฆ์ สังฆทาน อุปกรณ์ศาสนพิธีต่าง ๆ แล้วมัคนายก (ปู่จารย์) จะนำสรวยดอกไม้ไปนิมนต์พระสงฆ์ แต่หากเป็นงานของหน่วยงานราชการสถาบันการศึกษา จึงควรนิมนต์โดยการทำเป็นหนังสือฎีกานิมนต์เป็นลายลักษณ์อักษร หรือภาษาทางราชการ เรียกว่า “การวางฎีกานิมนต์พระสงฆ์” เพื่อถวายพระสงฆ์ถือไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งประกอบด้วยข้อความสำคัญเพื่อให้พระสงฆ์ทราบว่า นิมนต์งานพิธีใด วัน เวลา สถานที่ และจำนวนพระสงฆ์ ในการประกอบพิธีควรแจ้งให้ชัดเจน โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. ติดต่อ ประสานเบื้องต้นกับพระสงฆ์โดยตรง หรือผ่านเลขานุการของพระสงฆ์

๒. ปรารภถึงงานที่จะจัดขึ้น

๓. แจ้งกำหนดการ วันเวลา สถานที่ จำนวน การรับ-ส่ง พระสงฆ์ และอื่นๆ เบื้องต้น

๔. เมื่อประสาน แจ้งรายละเอียดเบื้องต้นแล้ว จึงทำหนังสือฎีกานิมนต์เป็นลายลักษณ์อักษร

๕. จัดนำส่งหนังสือฎีกานิมนต์

ฎีกาอาราธนา

พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

บัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ

วันที่ ๘-๑๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๓

****

กราบอาราธนา **พระราชวิสุทธิญาณ**

เจ้าอาวาสวัดป่าดาราภิรมย์ พระอารามหลวง

ตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ได้โปรดเมตตา **เจริญชัยมงคลคาถา**

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ

กลุ่มภาคเหนือ

ในวันอังคาร ที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๓

(เมตตาท่านมาถึงยังห้องรับรอง ในเวลา ๑๓.๓๐ น.)

ณ หอประชุมทีปังกรรัศมีโชติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ศูนย์แม่ริม

ตำบลขี้เหล็ก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

อาราธนามาด้วยความเคารพอย่างสูง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชานาฏ สิตานุรักษ์)

ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

****หมายเหตุ**

๑. ใช้พัดยศ ๒. นิมนต์ห่มครองผ้าสีราชนิยม

๓. ขอพระคุณท่านนำ "บัตรประจำตัวประชาชน / หนังสือสุทธิ" มาด้วย

๔. นิมนต์พระคุณท่านจัดรถมาเอง และรับ-ส่ง ณ ห้องรับรอง ตามแผนที่แนบมา เท่านั้น

๕. เมตตาพระคุณท่าน โปรดรักษาสุขภาพ เนื่องจากมีการตรวจเชื้อโควิด-๑๙ ก่อนขึ้นประกอบพิธี

๖. การนิมนต์เป็นการเจาะจง หากขัดข้องกรุณาแจ้ง คุณโสภณ พรมจิตต์ ๐๘๙-๗๕๕๕๖๕๔

ฎีกา กองศาสนพิธี กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

ในการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี
ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์
พิธีทำบุญอายุวัฒนมงคล ๗ รอบ ๘๔ ปี สมเด็จพระมหาธีราจารย์ (ปสนฺนธมฺโม เขมงฺกรเถร)

ที่ พระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

นิมนต์ พระธรรมเสนาบดี **วัด** พระธาตุดอยสุเทพ เชียงใหม่

เจริญพระพุทธมนต์ **วันที่** ๒๔ พฤษภาคม **พ.ศ.** ๒๕๖๔ **เวลา** ๑๐.๐๐ **น.**

รับพระราชทานฉัน **วันที่** ..... **พ.ศ.** ..... **เวลา** ..... **น.**

วันที่ ..... **พ.ศ.** ..... **เวลา** ..... **น.**

หมายเหตุ - ใช้พัดยศ - โปรดถึงก่อนเวลา
- ครองผ้าสีพระราชนิยม

กองศาสนพิธี กรมการศาสนา
เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐
โทร. ๐ ๒๒๐๙ ๓๗๒๑ - ๒ , ๐ ๘๖๖๙ ๘๓๖๑ ๙
โทรสาร ๐ ๒๒๐๙ ๙๖๓๒

ลงชื่อ ..... ผู้ออกฎีกา
(นายโอสถ ราษฎร์เรือง)
ผู้อำนวยการกองศาสนพิธี
ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมการศาสนา

ส่วนนี้เมื่อเสร็จรับแล้วส่งคืน กลุ่มงานพระราชพิธีและรัฐพิธี กองศาสนพิธี กรมการศาสนา

อาตมภาพ พระธรรมเสนาบดี **วัด** พระธาตุดอยสุเทพ เชียงใหม่
ได้รับฎีกานิมนต์ เจริญพระพุทธมนต์,รับพระราชทานฉัน
ในการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี
ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ พิธีทำบุญอายุวัฒนมงคล ๗ รอบ ๘๔ ปี
สมเด็จพระมหาธีราจารย์ (ปสนฺนธมฺโม เขมงฺกรเถร)
ณ พระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๒๔ พฤษภาคม **พ.ศ.** ๒๕๖๔ **เวลา** ๑๐.๐๐ **น.** ไว้เรียบร้อยแล้ว

(ลงชื่อ)..... ผู้รับ

(ลงชื่อ)..... ผู้ส่ง

๑๑. การใช้จำนวนพระสงฆ์ในงานต่าง ๆ

การนิมนต์พระสงฆ์เพื่อใช้ในการประกอบพิธีทำบุญต่าง ๆ หากเป็นในส่วนงานพระราชพิธีหรือพิธีการทางราชการนิยมนิมนต์พระสงฆ์ ๑๐ รูป ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล แต่ถ้าหากเป็น พิธีบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมศพประจำคืนนั้น จะนิมนต์พระสงฆ์สวดพระอภิธรรม จำนวน ๔ รูป ส่วนงานอื่น ๆ ตัวอย่างดังต่อไปนี้

- งานมงคลพิธีราษฎร์ทุกประเภท นิยมใช้ ๙ รูป (เลข ๙ ออกเสียงใกล้เคียงคำว่า ก้าว, กำลังพระเกตุ ๙, พระพุทธคุณ ๙, และ โลกุตรธรรม ๙)
- งานอวมงคลเกี่ยวกับพิธีศพสวดพระอภิธรรม/สวดหน้าไฟ ๔ รูป
- สวดแจง ๒๐, ๒๕, ๕๐, ๑๐๐, ๕๐๐ รูป หรือทั้งวัด
- สวดเจริญพระพุทธมนต์ ใช้ ๕, ๗, ๙ รูป หรือ ตามกำลังศรัทธา
- การตักบาตรพระสงฆ์ นิยมใช้จำนวนพระสงฆ์บวกหนึ่งกับตัวเลขเลขอายุตัวบุคคล/หน่วยงาน โอกาสต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ครบรอบ ๙๕ ปี ก็จะใช้พระสงฆ์จำนวน ๙๖ รูป เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม. คู่มือการปฏิบัติศาสนพิธีเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๑ โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ, ๒๕๕๖

กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม, การจัดโต๊ะหมู่บูชา, พิมพ์ครั้งที่ ๓ โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ, ๒๕๕๓

กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม, คู่มือการปฏิบัติศาสนพิธี, พิมพ์ครั้งที่ ๓ โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ, ๒๕๕๓

กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม, ศาสนพิธีและมารยาทไทย, พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, ๒๕๖๐

กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม, ศาสนพิธีและมารยาทไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๓ โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ, ๒๕๖๑

พระธรรมราชานุวัตร, จัดพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ โดย นางรัตนา จงสุทธนามณี นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย, แนวปฏิบัติศาสนาพิธี คณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย, พิมพ์ที่ เชียงรายไฟศาลการพิมพ์, เชียงราย, ๒๕๔๘

คณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่, สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่, สมาคมสหธรรมเชียงใหม่, ภาคีเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูปการศึกษา, สนับสนุน โดย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่, คู่มือ ผู้นำพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาล้านนาไทย (ป้ออาจารย์), พิมพ์ครั้งที่ ๑ ร้านบลูฮาร์ท, เชียงใหม่, ๒๕๕๙

นตฺถิ ปญฺญาสมา อาภา.
แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร : ๐๕๓๘๘-๕๘๖๐ , ๐๕๓๘๘-๕๘๘๓
www.culture.cmru.ac.th www.facebook.com/ilaccmru ilaccmru@gmail.com